

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

**ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΙΡΑΝ**

Μετάφραση από τα αγγλικά:
Ελένη Πασιά, φοιτήτρια ΑΠΘ

UNHCR
Κέντρο Τεκμηρίωσης & Έρευνας
Γενεύη, Μάιος 1997

Το παρόν πληροφοριακό υλικό ετοιμάστηκε από την Διεύθυνση Πληροφοριών των Χωρών Καταγωγής του Κέντρου Τεκμηρίωσης & Έρευνας σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & βασίζεται σε ευρέως γνωστές πληροφορίες, αναλύσεις και σχόλια. Παρατίθενται όλες οι πηγές. Η παρούσα Έκθεση δεν είναι και δεν σκοπεύει να είναι εξαντλητική όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα ούτε αποφασιστική για τους ισχυρισμούς ασύλου των αιτούντων την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Τίτλος Αγγλικής Έκδοσης

Ελληνική Έκδοση

Copyright

BACKGROUND PAPER ON REFUGEES & ASYLUM SEEKERS FROM THE
ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN, Geneva May 1997

Αθήνα, Οκτώβριος 1997

Ύπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες

Αγγελοπούλου 23, 115 25 Αθήνα

τηλ. 67 26 462/3 Φάξ 67 26 417

Πίνακας Περιεχομένων

1. Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο από το Ιράν στην Ευρώπη και τη Βόρειο Αμερική
 - 1.1. Εισαγωγή
 - 1.2 Βασικά Στοιχεία
 - 1.3. Συνολικά στατιστικά ασύλου
 - 1.4. Στατιστικά αιτημάτων ασύλου Ιρανών πολιτών
2. Ιστορική Αναδρομή
3. Πρόσφατες Εξελίξεις
 - 3.1. Πολιτικές εξελίξεις
 - 3.2. Οικονομία
 - 3.3. Κοινωνία
 - 3.4. Δυνάμεις Ασφαλείας
 - Οι Ένοπλες Δυνάμεις
 - Το τάγμα Στρατού *Ashura Hizbollah* (Τάγμα του Θεού)
 - Baseej*
 - Pasdaran-e Inqilab* (Φρουροί της Επανάστασης)
 - 3.5. Πολιτικές Παρατάξεις
 - Το Ισλαμικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα*
 - Το Κίνημα Ανεξαρτησίας του Ιράν/ Το Απελευθερωτικό κίνημα του Ιράν - Nezat-e Azadi*
 - Το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης*
 - Mujahedeen-e Khalq ή Sazman-e Mojahedin-e Khalq-e Iran*
 - Κομμουνιστικά Αντιπολιτευτικά Κινήματα
 - *Fedayin-e Khalq*
 - *Peykar - Sazmane Peykar dar Rahe Azadieh Tabaq Kargar*
 - *Η παράταξη Tudeh*
 - Η Κουρδική Αντιπολίτευση
 - *Το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράν*
 - *Komala (ή Komaleh)*
 - Η Μοναρχική Αντιπολίτευση
 - *Η Οργάνωση Babak Khorramdin*
 - *Η Οργάνωση Kanigani Banner του Ιράν*
 - *Κίνημα Εθνικής Αντίστασης*
4. Η Κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
 - 4.1. Το Εθνικό και Διεθνές Νομικό Πλαίσιο
 - 4.2. Γενικός σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
 - Ελευθερία της Έκφρασης
 - Αυθαίρετη Σύλληψη και Απομόνωση
 - Βασανιστήρια
 - Θανατική ποινή
 - Παράνομες εκτελέσεις
 - 4.3. Η κατάσταση των εθνικών μειονοτήτων
 - Οι Άραβες
 - Οι Bakhtiaris
 - Οι Baluchis
 - Οι Κούρδοι

Οι Qashqais

Οι Τουρκομάνοι

4.4. Η κατάσταση των θρησκευτικών μειονοτήτων

Baha'is

Χριστιανοί

Εβραίοι

Sabeans (Mandaeans)

Σουνίτες μουσουλμάνοι

Ζωροάστρες

4.5. Η κατάσταση των γυναικών

1. Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο από το Ιράν στην Ευρώπη και τη Βόρειο Αμερική

1.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθεται συγκριτική επισκόπηση των διαδικασιών ασύλου που ισχύουν - για τους Ιρανούς Πολίτες - στη Δυτική Ευρώπη¹ και τη Βόρειο Αμερική, βάσει των στατιστικών των Κυβερνητικών Υπηρεσιών.

Εξαιτίας της έλλειψης κοινού παρονομαστή στη συλλογή στατιστικών ασύλου, η δυνατότητα για λεπτομερή σύγκριση είναι περιορισμένη. Γι' αυτό και τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στα άτομα ή στον κυρίως αιτούντα άσυλο, στους αιτούντες άσυλο ή σ' αυτούς στους αυτούς των οποίων το αίτημα ασύλου κρίθηκε παραδεκτό. Οι αιτούντες άσυλο από την πρώην Γιουγκοσλαβία, στους οποίους αναγνωρίζεται το καθεστώς προσωρινής προστασίας περιλαμβάνονται με την ιδιότητά τους ως «αιτούντων άσυλο» στα στατιστικά στοιχεία που παρατίθενται.

Υπογραμμίζεται ότι τα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται στην παρούσα έκθεση δεν διευκρινίζουν τον τόπο υποβολής των αιτημάτων ασύλου : μπορεί να υποβάλλονται στα σύνορα, όπου τα άτομα ζητούν να τους επιτραπεί η είσοδος ή και εντός της χώρας, από άτομα που έχουν ήδη εγκατασταθεί σ' αυτήν, π.χ. ως φοιτητές ή μετανάστες - εργάτες. Ομοίως, τα άτομα των οποίων το αίτημα ασύλου απορρίφθηκε, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι πρέπει να εγκαταλείψουν τη χώρα.

Τα στατιστικά που παρατίθενται, αναφέρονται σε αιτήματα ασύλου από οικειοθελείς αφίξεις αιτούντων άσυλο και γι' αυτό το λόγο δεν περιλαμβάνονται αυτά που αφορούν την μετεγκατάσταση. Στους πίνακες, ο όρος «Αιτήματα» αναφέρεται στον αριθμό των αιτήσεων ασύλου ο όρος «Καθεστώς της Σύμβασης» αναφέρεται στον αριθμό των προσώπων στα οποία αναγνωρίστηκε το καθεστώς του πρόσφυγα σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Προσφύγων και/ή με το Πρωτόκολλο του 1967, ο όρος «απορρίψεις» αναφέρεται σε απορριπτικές αποφάσεις ασύλου, ενώ ο όρος «Ανθρωπιστικός» αναφέρεται στην αναγνώριση ανθρωπιστικού καθεστώτος πέραν της Σύμβασης του 1951. Τα στατιστικά στοιχεία αφορούν τις αποφάσεις που εκδόθηκαν σε πρώτο βαθμό επί αιτημάτων ασύλου.

Τα ποσοστά αναγνώρισης του Πίνακα 6α και 6β υπολογίστηκαν από την Υπάτη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και βασίστηκαν στον αριθμό αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα σύμφωνα με τη Σύμβαση διαιρουμένου δια του συνόλου του αριθμού αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα και προσθέτοντας τον αριθμό των απορριπτικών αποφάσεων. Έτσι ενώ με βάση αυτούς τους Πίνακες είναι εφικτή η σύγκριση μεταξύ των Χωρών, τα ποσοστά που παρατίθενται είναι δυνατόν να διαφέρουν από εκείνα της κάθε κυβέρνησης μεμονωμένα.

Τέλος, στους Πίνακες, το μηδέν ορίζει ότι η αξία είναι μηδέν, άγνωστη, μη διαθέσιμη ή μη εφαρμόσιμη. Μερικά από τα πιο πρόσφατα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων και αυτών των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου, είναι προσωρινά και υπόκεινται σε αλλαγή.

1.2 Βασικά Στοιχεία

α. Αιτήματα ασύλου ανεξαρτήτως ιθαγένειας

- Κατά τα έτη 1990-1995, υποβλήθηκαν στην Ευρώπη (75%) και στη Βόρειο Αμερική (25%) περίπου 3,7 εκατ. Αιτήματα ασύλου. Οι κύριες χώρες υποδοχής ήταν η Γερμανία (1,5 εκατομμύρια αιτήσεις) και οι Ηνωμένες Πολιτείες (674.000).

- Κατά τα έτη 1990-1995, αναγνωρίστηκε το καθεστώς του πρόσφυγα σύμφωνα με την Σύμβαση του 1951 σε περίπου 363.000 αιτούντες άσυλο από τους οποίους οι 241.000 στην

¹Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία και Ηνωμένο Βασίλειο.

Ευρώπη (66%) και περίπου 123.000 στη Βόρειο Αμερική. Οι χώρες που αναγνώρισαν το καθεστώς του πρόσφυγα στο μεγαλύτερο αριθμό αιτούντων άσυλο, ήταν η Γερμανία (93.000) , ο Καναδάς (87.000) και η Γαλλία (61.000).

- Κατά τα έτη 1990-1995, περίπου το 11% των συνολικών αποφάσεων καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα στην Ευρώπη αφορούσε την αναγνώριση του καθεστώτος της Σύμβασης, σε σύγκριση με το 46% στη Βόρειο Αμερική. Οι χώρες με το υψηλότερο ποσοστό αναγνώρισης του καθεστώτος της Σύμβασης είναι ο Καναδάς (65%), το Βέλγιο (31%) και οι Ηνωμένες Πολιτείες (27%).

- Κατά τα έτη 1990-1995, αναγνωρίσθηκε στην Ευρώπη το ανθρωπιστικό καθεστώς σε 224.000 άτομα, αριθμός που ισοδυναμεί με αυτόν των αναγνωρίσεων του καθεστώτος της Σύμβασης. Η Σουηδία χορήγησε το ανθρωπιστικό καθεστώς περίπου στους μισούς απ' αυτούς από τους προαναφερόμενους αιτούντες άσυλο (48%).

- Το 1995, υποβλήθηκαν στην Ευρώπη περίπου 320.000 αιτήματα ασύλου, αριθμός ίσος με αυτόν του 1994. Στη Βόρειο Αμερική καταγράφηκαν το 1995 175.000 αιτήματα, αριθμός περίπου ίσος με αυτόν του 1994 (170.000).

β. Αιτήματα ασύλου Ιρανών πολιτών

- Στην Ευρώπη, κατά τα έτη 1990-1995, περίπου 70.000 Ιρανοί πολίτες υπέβαλαν αιτήματα ασύλου (Πίνακας 3), αποτελώντας το 3% του συνολικού αριθμού των αιτημάτων (Πίνακας 5). Στη Βόρειο Αμερική, καταγράφονται 14.000 Ιρανοί αιτούντες άσυλο, που εκπροσωπούν ποσοστό μικρότερο του 2% του συνολικού αριθμού των αιτημάτων.

- Σύμφωνα με τον Πίνακα 4, κατά τα έτη 1990-1995, η Γερμανία δέχτηκε περίπου τους μισούς απ' όλους τους Ιρανούς αιτούντες άσυλο στην Ευρώπη (43%), ακολουθούμενη από την Ολλανδία (23%) και τη Σουηδία (11%).

- Στην Ευρώπη, κατά τα έτη 1990-1995, αναγνωρίσθηκε το καθεστώς της Σύμβασης στο 36% του συνολικού αριθμού των Ιρανών αιτούντων άσυλο, ποσοστό κατά τρεις φορές μεγαλύτερο του μέσου όρου των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη (11%). Παρόλα αυτά, τα ποσοστά αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα στους Ιρανούς σημείωσαν σταθερή πτώση: δηλαδή, από περισσότερο από 40% το 1991/2 σε λιγότερο από 30% το 1994 και 1995.

- Στη Βόρειο Αμερική, περίπου το 80% των Ιρανών αιτούντων άσυλο αναγνωρίστηκαν ως πρόσφυγες.

1.3. Συνολικά στατιστικά ασύλου

(Βλέπε Πίνακες 1 και 2 της αγγλικής έκδοσης)

- Αιτήματα ασύλου

Το 1995, στην Ευρώπη υποβλήθηκαν 320.000 αιτήματα ασύλου, αριθμός περίπου ίδιος με αυτόν του 1994 (319.000). Περίπου το 75% του συνόλου των αιτημάτων υποβλήθηκε σε τρεις χώρες: στη Γερμανία (52), στο Ηνωμένο Βασίλειο (14, υποθέσεις μόνο) και στην Ολλανδία (9).

Ενώ για χρόνια η Γερμανία υπήρξε η κυρία χώρα υποδοχής αιτούντων άσυλο, αριθμώντας το ήμισυ του συνολικού αριθμού των αιτημάτων της Ευρώπης, στο Ηνωμένο Βασίλειο αυξήθηκε ο αριθμός των αιτημάτων ασύλου κατά ποσοστό από 4% το 1993 σε 14% το 1995 (υποθέσεις μόνο).

Το 1995, στις τρεις παραπάνω κύριες χώρες υποδοχής προστέθηκε και η Γαλλία, στην οποία αναλογεί το 6% του συνόλου των αιτημάτων, η Ελβετία (5%), το Βέλγιο (4), η Σουηδία (3), η Αυστρία, η Δανία και η Ισπανία (από 2 η καθεμία) και η Ιταλία (1). Στη Φιλανδία, την Ελλάδα, τη Νορβηγία και την Πορτογαλία αναλογεί - σε κάθε μία ξεχωριστά - λιγότερο απ' το 0,5% του συνολικού αριθμού αιτημάτων που υποβλήθηκαν το 1995.

Στη Βόρειο Αμερική, στις Ηνωμένες Πολιτείες υποβλήθηκαν την περίοδο 1990-1995 αιτήματα ασύλου που αντιπροσωπεύουν το 80% περίπου του συνολικού αριθμού. Κατά τα έτη 1993-1995, το ποσοστό αυτό ήταν ακόμη υψηλότερο: ανάμεσα στο 85 και 90%.

- Καθεστώς του πρόσφυγα της Σύμβασης

Το 1995, στην Ευρώπη αναγνωρίστηκε το καθεστώς του πρόσφυγα της Σύμβασης σε περίπου 48.000 άτομα, αριθμός λίγο μεγαλύτερος από αυτόν του 1994 (47.000). Περίπου το 50% το συνολικού αριθμού των προσφύγων της Σύμβασης, αναγνωρίστηκε από την Γερμανία (23.000 ή 49%), ακολουθούμενη από την Ολλανδία (8.000 ή 17%), τη Δανία (4.800 ή 10%), τη Γαλλία (4.500 ή 9%), την Ελβετία (2.600 ή 6%), το Βέλγιο (1.300 ή 3%), το Ηνωμένο Βασίλειο (1.200 ή 3%), περιπτώσεις μόνο) και την Αυστρία (1.000 ή 2%).

Στη Βόρειο Αμερική, στον Καναδά υποβλήθηκε την περίοδο 1990-1995 το 20% των αιτημάτων ασύλου της Βορείου Αμερικής: η Χώρα αναγνώρισε το καθεστώς της Σύμβασης σε ποσοστό 70%.

- Ανθρωπιστικό καθεστώς

Το 1995, επετράπη η παραμονή για ανθρωπιστικούς λόγους σε επιπλέον 38.000 άτομα. Η αναγνώριση ανθρωπιστικού καθεστώτος ήταν περισσότερο αισθητή στη Δανία (38% του συνολικού αριθμού αναγνώρισης του ανθρωπιστικού καθεστώτος στην Ευρώπη), στην Ολλανδία (28%), στο Ηνωμένο Βασίλειο (12%), στη Γερμανία (10%) και στη Σουηδία (9%).

- Ποσοστά αναγνώρισης καθεστώτος πρόσφυγα της Σύμβασης

Κατά τα έτη 1990-1995, το ποσοστό των αναγνωρίσεων του καθεστώτος της Σύμβασης (συνήθως σε πρώτο βαθμό) υπήρξε συγκριτικά υψηλότερο στο Βέλγιο (31%), στη Γαλλία (20%) και στην Ολλανδία (20%): δηλαδή, τουλάχιστον διπλάσιο του συνολικού ποσοστού της Ευρώπης (11%). Αντιθέτως, σχετικά χαμηλά ποσοστά αναγνώρισης του καθεστώτος της Σύμβασης καταγράφηκαν στη Φιλανδία (2%), στην Ελλάδα (5%), στη Νορβηγία (2) και στην Πορτογαλία (4). Στον Καναδά, το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης του καθεστώτος της Σύμβασης ήταν γύρω στο 65% και στις Ηνωμένες Πολιτείες γύρω στο 27% (βλέπε Παράρτημα Πίνακα 6^α).

1.4. Στατιστικά αιτημάτων ασύλου Ιρανών πολιτών (Πίνακες 3, 4 και 5²)

- Αιτήσεις

Κατά τα έτη 1990-1995, περίπου 71.000 Ιρανοί υπήκοοι υπέβαλαν αίτημα ασύλου στην Ευρώπη, αριθμός που αντιπροσωπεύει το 2,5% του συνόλου των αιτημάτων. Το 77% των Ιρανών υπέβαλε αίτημα ασύλου σε τρεις χώρες Γερμανία (43%), Ολλανδία (23) και Σουηδία (11), (βλέπε Πίνακα 4, τελευταία στήλη).

Την περίοδο 1990-1995 στη Βόρειο Αμερική άλλοι 14.000 Ιρανοί υπέβαλαν αίτημα ασύλου τα δύο τρίτα από τους οποίους στον Καναδά, αριθμός που αντιπροσωπεύει ποσοστό μικρότερο του 2% του συνολικού αριθμού των αιτημάτων ασύλου που υποβλήθηκαν στην ήπειρο αυτή.

- Καθεστώς της Σύμβασης

Στην Ευρώπη, κατά τα έτη 1990-1995, αναγνωρίστηκε σε περίπου 22.000 Ιρανούς αιτούντες άσυλο το καθεστώς του πρόσφυγα της Σύμβασης, κυρίως από τη Γερμανία (66%) και την Ολλανδία (12%).

Στη Βόρειο Αμερική, αναγνωρίστηκε το καθεστώς του πρόσφυγα σε 30.000 Ιρανούς, το 80% από τους οποίους στον Καναδά.

- Ανθρωπιστικό καθεστώς

Στην Ευρώπη, την περίοδο 1990-1995 αναγνωρίστηκε ανθρωπιστικό καθεστώς σε περίπου 11.500 Ιρανούς αιτούντες άσυλο από τους οποίους 5.400 (περίπου το 50%) στη Σουηδία και 3.400 στην Ολλανδία.

² Βλέπε στην αγγλική έκδοση.

Οι : Φιλανδία, Δανία, Νορβηγία και Σουηδία αναγνώρισαν στους Ιρανούς ανθρωπιστικό καθεστώς και όχι το καθεστώς της Σύμβασης. Η Ολλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, αν και αναγνώρισαν στους περισσότερους Ιρανούς ανθρωπιστικό καθεστώς και όχι αυτό της Σύμβασης, η διαφορά ήταν ιδιαίτερη μικρή.

-Ποσοστά αναγνώρισης του καθεστώτος της Σύμβασης

Την περίοδο 1990-1995 στην Ευρώπη τα ποσοστά αναγνώρισης του καθεστώτος της Σύμβασης σε Ιρανούς αιτούντες άσυλο ήταν 36% : πρόκειται για ποσοστό σημαντικά ψηλότερο σε σχέση με τα ποσοστά αναγνώρισης τους καθεστώτος του πρόσφυγα σε αιτούντες άσυλο - πολίτες άλλων Χωρών. Σημειώνεται ότι το ποσοστό αυτό μειώθηκε σημαντικά (26%) το 1995.

Κατά τα έτη 1990-1995, οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά αναγνώρισης ήταν ο Καναδάς (84%), οι Ηνωμένες Πολιτείες (64), η Γαλλία (57) και η Ιταλία (72).

2. Ιστορική Αναδρομή

Το Ιράν ήταν άλλοτε γνωστό ως Περσία. Από την Αυτοκρατορία του Achaemenid ως και τον 7^ο αιώνα π.Χ. διοικείτο από μία σειρά δυναστειών. Αργότερα, όμως, κυριεύτηκε από τα μουσουλμανο-αραβικά στρατεύματα και αποτέλεσε τμήμα του αναπτυσσόμενου Μουσουλμανικού Κόσμου. Στην συνέχεια και μέχρι τις αρχές του 16^{ου} αιώνα υπάγεται στη διοίκηση της Τουρκικής και της Μογγολικής Κυριαρχίας : την περίοδο αυτή ιδρύεται και η δυναστεία Sadavid. Το 1934, ο Reza Khan, γνωστός και ως Reza Shah Pahlavi, συνταγματάρχης, που έγινε πρωθυπουργός το 1923 και στη συνέχεια ανέβηκε στο θρόνο το 1925, άλλαξε το όνομα των χώρας από Περσία σε Ιράν. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, παραιτήθηκε από το θρόνο υπέρ του γιού του, Mohammed Reza [Economist Intelligence Unit (EIU) 1996-1997, 3].

Εξαιτίας των στενών δεσμών του με τη Δύση, ο Mohammed Reza Pahlavi ανέπτυξε ισχυρό εθνικό φρόνημα, το οποίο αργότερα τον ώθησε να διορίσει πρωθυπουργό - το 1951 - τον Mohammed Mosaddiq. Όμως, η κυβέρνηση του Mosaddiq ανατράπηκε το 1953, με την υποκίνηση των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας. Έτσι ο μονάρχης άρχισε να ασκεί αυταρχική πολιτική, καταπιέζοντας όλες τις αντιπολιτευτικές δυνάμεις. Ένας από τους κύριους επικριτές της κυβέρνησης υπήρξε ο κληρικός Σιΐτης, Ayatollah Khomeini, ο οποίος, όμως, εξορίστηκε το 1964. Απ' τη στιγμή που ο λαός αντελήφθη πως ο Σάχης μετέτρεψε το Ιράν σε μία χώρα φιλική προς τη Δύση, η λαϊκή κατακραυγή αυξήθηκε και οδήγησε στην ανατροπή του Σάχη τον Ιανουάριο του 1979. Τον Μάρτιο 1979 το Ιράν ανακηρύχθηκε αυτόνομη «Ισλαμική Δημοκρατία» και ακολούθησε η επάνοδος από την εξορία του Ayatollah Khomeini (EIU, 1996-1997, 4).

Μετά το θάνατο του Ayatollah Khomeini στις 3 Ιουνίου 1989, ο Ayatollah Ali Khomeini διορίστηκε στη θέση του, χωρίς όμως να του αναγνωριστεί ο τίτλος του *vali-ye faqih* (του αρμόδιου θρησκευτικού ηγέτη), που είχε θεσμοθετηθεί ειδικά για τον A. Khomeini. Ο Khomeini κατείχε μια λιγότερο εξέχουσα θέση *rahbar* (ηγέτη) και - κατά συνέπεια - αρχηγού του κράτους. Είναι επίσης αρχιστράτηγος των Ενόπλων Δυνάμεων μοιράζεται την εξουσία με τον Πρόεδρο Hojatolislam Ali Akbar Hasherni Rafsanjani, ο οποίος θεωρείται πραγματιστής και οικονομικός μεταρρυθμιστής, που περιέλαβε στην κυβέρνησή του έναν σημαντικό αριθμό εκπαιδευμένων στη Δύση τεχνοκρατών (EIU 1996-1997, 4).

3. Πρόσφατες Εξελίξεις

3.1. Πολιτικές εξελίξεις

Η Ισλαμική Κυβέρνηση βασίζεται στην ερμηνεία των κανόνων του *Korανίου* και της *Σούνα* σύμφωνα με τους Σιΐτες, αποδίδοντας έμφαση στην απόρριψη του δυτικού υλισμού και των πολιτικών ιδεών (Haynes, 1994, 72). Ο Πρόεδρος Ali Akbar Hashemi Rafsanjani, εξελέγη επίσημα

το 1989 και επανεξελέγη το 1993 (**Keesing's Record of World Events**, 1995, R133). Ο Πρόεδρος, καθώς και το 270μελές Νομοθετικό Σώμα, οι *Majlis ash Shoura* (Συμβουλευτική Επιτροπή), εκλέγονται με γενικές βουλευτικές εκλογές ανά τετραετία. Ενώ οι *Majlis* έχουν το δικαίωμα να εγκρίνουν τον διορισμό ή να ζητήσουν την παραίτηση όλων των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου, το νομοθετικό τους έργο ελέγχεται από το Συμβούλιο Συνταγματικών Επιτρόπων (Council of Constitutional Guardians), που επιβεβαιώνει τη συμβατότητα της νομοθεσίας με τις αρχές του θρησκευτικού δικαίου και το Σύνταγμα (**Ibid.**). Εν μέσω διαμαρτυριών μελών της ισλαμικής αντιπολίτευσης, ψηφίστηκε το 1995 νέα νομοθεσία, η οποία αναγνωρίζει στο Συμβούλιο των Συνταγματικών Επιτρόπων την εξουσία να ορίζει τους υποψηφίους των κοινοβουλευτικών εκλογών (**Reuters**, 2 Αυγούστου 1995). Λέγεται πως το Συμβούλιο αυτό έχει απορρίψει πολλούς υποψηφίους στις τελευταίες εκλογές, λόγω «ασαφών ηθικών και θρησκευτικών πεποιθήσεων, και ακόμη δεν ένωσε την παραμικρή υποχρέωση να εξηγήσει σ' αυτούς τους οποίους αφορούσαν οι ενέργειές του την πράξη αυτή» (**Ibid.**). Από την άλλη αναφέρεται πως το Συμβούλιο έχει «απορρίψει ένα τμήμα του νέου εκλογικού νόμου, το οποίο απαιτεί οι υποψήφιοι για τις εκλογές να είναι πτυχιούχοι πανεπιστημίου ή της Ισλαμικής Θεολογικής Σχολής, υποστηρίζοντας ότι πρόκειται για παραβίαση των αρχών του Συντάγματος της Χώρας περί ισότητας ευκαιριών και ισονομίας» (**Ibid.**).

Το 1992, οι εκλογές του τέταρτου Ισλαμικού Κοινοβουλίου (*Majlis*) αντανακλούν τις εντάσεις των σχέσεων των υποστηρικτών του Συνδέσμου του Προέδρου Rafsanjani των Μαχόμενων Κληρικών της Τεχεράνης (*Jameh-ye Ruhaniyat-e Mobarez-e Tehran - «Ruhaniyat»*), επιτρέποντας την αναθεώρηση της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής που είχε εφαρμοστεί στα χρόνια του Khomeini και των υποστηρικτών του Συνδέσμου των Μαχόμενων Κληρικών της Τεχεράνης (*Majma-ye Ruhaniyoun-e Mobarez-e Tehran - «Ruhaniyoun»*), οι οποίοι υποστήριζαν τη συνέχεια της πολιτικής της εποχής του Khomeini (**Sarabi**, 1994). Με τη νίκη του, το *Ruhaniyat* απέκτησε τον έλεγχο της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, κι έτσι, η μεταβατική περίοδος που είχε αρχίσει μετά το θάνατο του Ayatollah Khomeini, έφτασε στο τέλος της (**Ibid.**). Η **Economist Intelligence Unit** υπογράμμισε ότι, μετά το θάνατο του Ayatollah Khomeini, το Κοινοβούλιο (*Majlis*) απέκτησε περισσότερη εξουσία και οι δύο βουλευτικές εκλογές που διεξήχθησαν μετά το 1989 ήταν οι πιο ελεύθερες για την ιστορία του Ιράν (**EIU**, Country Profile, 1996-1997).

Οι εκλογές για την ανάδειξη του πέμπτου Κοινοβουλίου (*Majlis*) διεξήχθησαν τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 1996. Η συντηρητική κοινωνία των Μαχόμενων Κληρικών κέρδισε μόνο 96 έδρες, σε αντίθεση με τις προηγούμενες εκλογές όπου είχε συγκεντρώσει 155. Το κύριο μεταρρυθμιστικό κόμμα, οι Servants of Construction (Οι Υποστηρικτές της Μεταρρύθμισης), κέρδισε ανάλογο αριθμό εδρών.

Οι συνέπειες είναι σημαντικές. Η συντηρητική κοινωνία των Μαχόμενων Κληρικών δεν έχει αρκετές έδρες για να αποκτήσει ικανοποιητική πλειοψηφία. Για το λόγο αυτό, με την υποστήριξη άλλων μετριοπαθών κομμάτων, οι μεταρρυθμιστές θα μπορέσουν να νικήσουν την Κοινωνία των Μαχόμενων Κληρικών σε θέματα ζωτικής σημασίας. Επίσης, οι εκλογές του πέμπτου Κοινοβουλίου (*Majlis*) σηματοδοτούν τη σταθερή παρακμή του Κόμματος των Κληρικών στο Κοινοβούλιο (*Majlis*). Για παράδειγμα, στο πρώτο Κοινοβούλιο (*Majlis*) οι κληρικοί ανέρχονταν στα 125 άτομα, στο δεύτερο στα 122, στο τρίτο μόνον σε 77 που μειώθηκαν σε 65 στο τέταρτο και μόνον σε 50 στο πέμπτο (**EIU**, 1996-1997, 7).

Οι σχέσεις του Ιράν με τη Γερμανία, και κατά συνέπεια με την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρχισαν να εντείνονται με τη δίκη που άρχισε το 1992, και στην συνέχεια με την πρόσφατη απόφαση γερμανικού δικαστηρίου που αφορούσε τις δολοφονίες στο εστιατόριο «Mykonos» στο Βερολίνο. Στις 10 Απριλίου 1997, η γερμανική δικαιοσύνη έκρινε τον κ. Darabi και τον κύριο σύνενοχό του,

τον Abbas Brayel, ένοχους για δολοφονία και τους καταδίκασε σε ισόβια κάθειρξη. Δύο άλλοι άντρες, ο Youssef Amin και ο Mohammed Atris, καταδικάστηκαν σε φυλάκιση 11 χρόνων και 5 χρόνων και 3 μήνες αντίστοιχα. Ένας πέμπτος άντρας, ο Atallah Ayad, απαλλάχθηκε από κάθε κατηγορία. Το γερμανικό δικαστήριο αναφέρθηκε, επίσης, στην ανάμειξη ανώτερων Ιρανών κυβερνητικών αξιωματούχων με το προκάλυμμα της Επιτροπής Ειδικών Αποστολών, στο φόνο τριών Κούρδων αιρετικών και του μεταφραστή τους στο εστιατόριο Μγκοπος στο Βερολίνο. Το δικαστήριο αποκάλυψε, επίσης, ότι στην Επιτροπή συμμετείχαν ο Πρόεδρος του Ιράν, ανώτερα μέλη της Θρησκευτικής εξουσίας, π Υπουργός Ασφαλείας και άλλοι ανώτατοι υπάλληλοι της Ασφάλειας [**International Herald Tribune (IHT)**, 11 Απριλίου 1997].

Με την έκδοση της απόφασης τα 15 Κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) αποφάσισαν ν' ανακαλέσουν όλους τους πρεσβευτές τους από την Τεχεράνη και να διακόψουν τις συνομιλίες μαζί της. Παρόλα αυτά, στα τέλη Απριλίου του 1997, η Ε.Ε. επέτρεψε στους διπλωμάτες των Κρατών μελών να επιστρέψουν της στην Τεχεράνη (**IHT**, 29 Απριλίου 1997).

3.2. Οικονομία

Οι προσδοκίες για οικονομική μεταρρύθμιση που προήλθαν από τη νίκη του *Ruhaniyat* δεν υλοποιήθηκαν, γιατί «το νέο Κοινοβούλιο δεν είχε την πολιτική βούληση να εφαρμόσει τα μεταρρυθμιστικά προγράμματα του [προέδρου] Rafsanjani, σε αντίθεση με το προηγούμενο» (**Banuazizi**, 1994). Όσα από τα προγράμματα έπρεπε να εγκριθούν απ' το Κοινοβούλιο «καταπατούνταν διαρκώς από μια νέα ισχυρή ομάδα, γνωστή ως «σκληροπυρηνικοί», που κατέκρινε επίμαχα ζητήματα, υποστηριζόμενη από τον Ayatollah Khomeini (**Ibid.**).

Με την πρόσφατη παραίτηση του Mas'ud Roghani Zanjani από τον Οργανισμό Προϋπολογισμού και Προγραμματισμού (BPO = Budget and Planning Organization) εξαιτίας διαφορετικής πολιτικής που υιοθετήθηκε από το Market Regulation Board (MRB), που λέγεται πως «ελέγχεται από Μαρξιστές οικονομολόγους», αναφέρεται ότι ο Πρόεδρος Rafsanjani έχασε το τελευταίο προπύργιο των οικονομικών του μεταρρυθμίσεων (**Middle East International**, 25 Αυγούστου 1995). Πρόκειται για ανατροπή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής, για επιστροφή σε μία οικονομία στατική και για «νίκη του Khomeini επί του Rafsanjani» (**Ibid.**).

Σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στοιχεία ο ετήσιος πληθωρισμός στο Ιράν, στις 21 Μαρτίου 1996, ήτανε 50% (**EIU**, 1996-1997, 14). Πολλοί Ιρανοί, μεταξύ των οποίων και κυβερνητικά στελέχη αναφέρουν πως απασχολούνται σε δύο δουλειές, εφόσον τις βρύνε, και ότι η αύξηση των τιμών για τα βασικά αγαθά και για τις διάφορες υπηρεσίες, έχει προκαλέσει την ανησυχία του λαού (**The Economist** 25 Ιουνίου 1994). Ο συσχετισμός της αύξησης των τιμών με τα οικογενειακά έσοδα έχει σαν επακόλουθο την αύξηση του βιοτικού επιπέδου και από το 1990 παρατηρήθηκαν «σημαντικές αναταραχές στην Τεχεράνη, το Shiraz, το Arak, στο Mashhad, στο Ghazvin και στο Tabriz [με] συχνά ασήμαντες διαδηλώσεις σε πολλά άλλα αστικά κέντρα» (**Bayat**, 1994).

3.3. Κοινωνία

Η Ιρανική Κυβέρνηση υποστηρίζει πως ανησυχεί για τις εντεινόμενες διαμαρτυρίες στην Χώρα, και γι' αυτό διέταξε στρατιωτικές επεμβάσεις - τον Αύγουστο του 1995 - σε 17 πόλεις, με στόχο «να ελέγξει την ετοιμότητα της εθελοντικής εθνοφρουράς της *Baseej* και άλλων κυβερνητικών δυνάμεων, για να διαλύσει κάθε ένοπλη κίνηση (**Mideast Mirror**, 10 Αυγούστου 1995). Αναφέρεται ότι σε σύγκρουση - τον Απρίλιο του 1995 - μεταξύ αστυνομικών και αντικυβερνητικών διαδηλωτών, ελικόπτερα της αστυνομίας έριξαν δακρυγόνα στους διαδηλωτές - με αποτέλεσμα να προκληθεί ένας θάνατος και πολλοί τραυματισμοί (**The Guardian**, 5 Απριλίου 1995).

Αναφέρεται ότι τον Ιούλιο 1994 κατ' εφαρμογή κυβερνητικών εντολών για την καταστολή στάσης στη βόρεια πόλη της Qazvin, ανώτεροι υπάλληλοι του στρατού, της αεροπορίας και η συνηθισμένη πιστή Ισλαμική Επαναστατική Φρουρά, «έκαναν τους μουλάδες να αντιληφθούν ότι δεν μπορούν πια να διατάσσουν τις ομάδες τους να έρχονται σε σύγκρουση και να προξενούν αναταραχές» και με ανακοίνωσή του ο Ayatollah Ali Khomeini, διακηρύσσει ότι «ο ρόλος των ενόπλων δυνάμεων της χώρας είναι να υπερασπίζεται τα σύνορα της και να αποκρούει τους ξένους επιδρομείς από τα εδάφη της, και όχι να ελέγχει την εσωτερική κατάσταση της χώρας ή να ενδυναμώνει μια πολιτική στάση σε βάρος μιας άλλης» (**The Economist**, 27 Αυγούστου 1994). Αναφέρεται επίσης πως συνεστήθη για το σκοπό αυτό η παρουσία των εθελοντών *Bassej* (**Ibid.**).

Με μια ενέργεια, που θεωρήθηκε ότι αποτελεί δείγμα της αλλαγής της αντιμετώπισης των κληρικών της *Pasdaran* (Φρουρά της Επανάστασης) προς την εθελοντική δύναμη της *Bassej* - στις 17 Απριλίου του 1995 - ο Ayatollah Ali Khomeini λέγεται πως έχρησε έναν πολίτη, τον χειρουργό - κτηνίατρο Hassan Firuzabadi, στη βαθμίδα του Αρχιστράτηγου, «τοποθετώντας τον έτσι πάνω από τον Brigadier-General Mohsen Rezai, αρχιστράτηγο της *Pasdaran* και πάνω από τον Brigadier General Ali Shahbazi, μέλος των τακτικών ενόπλων δυνάμεων» (ΜΕΙ, 28 Απριλίου 1995). Μια μετέπειτα ανακοίνωση του Εθνικού Κινήματος των Ιρανικών Ενόπλων Δυνάμεων, διέψευσε την τοποθέτηση ενός «απλού πολίτη στην πιο επίσημη και σεβαστή θέση, αυτή των επαγγελματιών στρατιωτών», προειδοποιώντας ταυτόχρονα και για το ενδεχόμενο μιας αρνητικής επίδρασης στο ηθικό των ενόπλων δυνάμεων (**Ibid.**).

3.4. Δυνάμεις Ασφαλείας

Το άρθρο 143 του Συντάγματος ορίζει ότι οι ένοπλες δυνάμεις είναι αρμόδιες για την προστασία της ανεξαρτησίας, της εδαφικής ακεραιότητας και του κυβερνητικού συστήματος της Ισλαμικής Δημοκρατίας και το άρθρο 144 ότι πρόκειται για ισλαμικό στρατό, οργανωμένο σύμφωνα με τους κανόνες του Ισλάμ και που στρατολογεί μαχητικά άτομα, πιστά στους σκοπούς της Ισλαμικής Επανάστασης και στην πραγματοποίησή τους.

Οι Ένοπλες Δυνάμεις

Οι Ένοπλες Δυνάμεις αριθμούν περίπου 513.000 άτομα. Ο στρατός αποτελείται από περίπου 95.000 τακτικούς στρατιώτες και 250.000 εφέδρους, οι οποίοι υπηρετούν για δύο χρόνια. Οι Δυνάμεις αποτελούνται από 4 σώματα και 7 μεραρχίες πεζικού, καθώς επίσης και από ένα σώμα ειδικών δυνάμεων και ένα τάγμα αερομεταφορών (**EIU**, 1996-1997, 9). Το ναυτικό αριθμεί - περίπου - 18.000 άτομα, συμπεριλαμβανομένων και 2.000 ναυτικών, ενώ οι δυνάμεις αέρος αριθμούν περίπου 30.000 άτομα (**EIU**, 1996-1997, 9).

Το τάγμα Στρατού Ashura

Αυτή η δύναμη λέγεται πως δημιουργήθηκε το 1993 ύστερα από αντι-κυβερνητικές συγκρούσεις, που ξέσπασαν σε πολλές Ιρανικές πόλεις. Αποτελείται από 17.000 στρατιώτες της Ισλαμικής Εθνοφρουράς - άνδρες και γυναίκες (**AFP**, 17 Ιουλίου 1995) καθώς και από στελέχη των Φρουρών της Επανάστασης (*Pasdaran*) και της εθελοντικής Εθνοφρουράς *Bassej* (**Middle East International**, 23 Ιουνίου 1995).

Hizbollah (Τάγμα του Θεού)

Η λέξη *Hizbollah* - αν και αραβική εμφανίστηκε για να κάνει ευρέως γνωστή μια ομάδα αγωνιστών του δρόμου στο Ιράν μετά την Ισλαμική Επανάσταση του 1979. Θεωρούν τους εαυτούς τους συνεχιστές του έργου του Ayatollah Khomeini (**Human Rights Watch/Middle East**, Αύγουστος 1993, 6) και προστάτες της επανάστασης (**Libération**, 26-27 Αυγούστου 1995). Αναφέρεται πως συνέρχονται σε κάθε πρόσκληση των προσκείμενων στο κράτος μέσω ενημέρωσης και γενικά

δρουν χωρίς περιορισμό από την αστυνομία ή φόβο δίωξής τους (**Human Rights Watch/Middle East**, Αύγουστος 1993, 6). Σύμφωνα με την άποψη του συντηρητικού ισλαμιστή ηγέτη, του Ayatollah Ahmed Janati, έχουν την εξουσία να καταπατούν τους νόμους, καθώς και να υποκαθιστούν την αστυνομία και το δικαστικό σύστημα στον αγώνα τους κατά της «δυτικής διαφθοράς» και «ούτε η αστυνομία, το δικαστικό σύστημα, ούτε καμία άλλη εξουσία έχει το δικαίωμα να τους εμποδίσει» (**Ibid.**). Στα μέσα Απριλίου 1997, μετά τη διεξαγωγή μιας δίκης στη Γερμανία, ο αρχηγός αυτής της εξτρεμιστικής Μουσουλμανικής φονταμενταλιστικής οργάνωσης στο Ιράν, απείλησε τη Γερμανία με βομβαρδιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας (**Washington Post**, 19 Απριλίου 1997, A17).

Baseej

Η τρίτη οργάνωση αποτελείται από τους *baseej* (εθελοντές). Υπόκεινται στον έλεγχο των Φρουρών της Επανάστασης. Το 1988 στρατολογήθηκαν περισσότεροι από 900.000 *baseej*. Αναφέρεται ότι καθοδηγούν τις ενέργειες των πολιτών και «παρενοχλούν ή συλλαμβάνουν γυναίκες, των οποίων η ένδυση δεν καλύπτει το κεφάλι και όλο το σώμα, εκτός από τα χέρια και το πρόσωπο ή αυτές που είναι βαμμένες» (**US Department of State, Country Report 1994**, Μάρτιος 1995). Σύμφωνα με το πρακτορείο **Reuters**, όλο τον χρόνο μέχρι τον Ιούνιο του 1995, προέβησαν σε προφορικές προειδοποιήσεις σε 907.246 άτομα, απέστειλαν 370.079 γραπτές ανακοινώσεις κατά της «κοινωνικής διαφθοράς» και συνέλαβαν 86.190 άτομα [και ακόμη] διέλυσαν 542 «ομάδες διαφθορέων», συλλαμβάνοντας τα 2.618 μέλη τους, καθώς και 86.597 ακατάλληλες βιντεοκασέτες και φωτογραφίες» (7 Ιουνίου 1995).

Pasdaran-e Inqilab (Φρουροί της Επανάστασης)

Το επαναστατικό καθεστώς παραμένει καχύποπτο απέναντι στον τακτικό στρατό, γι' αυτό και δημιουργήθηκε η παράταξη *Pasdaran-e, Inqilab* (Φρουροί της Επανάστασης) (**EIU**, 1996-1997, 9). Όπως ορίζεται στο άρθρο 150 του Συντάγματος, η έκταση των λειτουργιών και των ευθυνών των παραπάνω οργανώσεων, σε σχέση με την έκταση των λειτουργιών και των ευθυνών των Ενόπλων Δυνάμεων, η μεταξύ τους συνεργασία και συντονισμός καθορίζεται από το νόμο. Στην αναφορά της, η **Economist Intelligence Unit**, δήλωσε ότι οι χερσαίες και θαλάσσιες δυνάμεις της αριθμούν 10.000 και 20.000 αντίστοιχα. Η παράταξη *Pasdaran*, επίσης, λειτούργησε ως «το κύριο σώμα της εθνικής ασφάλειας», αν και σήμερα επιβάλλεται αίτηση για τη χορήγηση εντάλματος έρευνας πριν επιχειρήσουν είσοδο σε ιδιωτική κατοικία (**The Economist**, 29 Ιουλίου 1994). Όμως, τον Αύγουστο του 1994, κάποιο τμήμα των *Pasdaran* επέδειξε υπερβολική θέρμη να καταστείλει μια στάση στην πόλη Ghazvin, 150 χιλιόμετρα δυτικά της Τεχεράνης, αρνούμενο να υπακούσει σε εντολές του Υπουργού Εσωτερικών να μεσολαβήσει μόνο στις συγκρούσεις, με αποτέλεσμα 30 άτομα να χάσουν τη ζωή τους, 400 να τραυματιστούν και πάνω από 1.000 να συλληφθούν (**Middle East International**, 9 Σεπτεμβρίου 1994). Αναφέρεται ότι τέσσερις τέως αξιωματικοί του στρατού, μεταξύ των οποίων κι ένας στρατηγός των *Pasdaran*, απέστειλαν επιστολή στην πολιτική ηγεσία της χώρας, προειδοποιώντας τους εκκλησιαστικούς ηγέτες «να μην χρησιμοποιούν τις Ένοπλες Δυνάμεις για να συνθλίψουν την πολιτική ταραχή και τις εσωτερικές διαμάχες» (**Ibid.**).

3.5. Πολιτικές Παρατάξεις

Το άρθρο 26 του Συντάγματος ορίζει για τις πολιτικές παρατάξεις και τα επαγγελματικά σωματεία, που δεν εναντιώνονται στις αρχές του Ισλάμ (**Keesing's Record of World Events**, 1995, R133). Δύο κόμματα ιδρύθηκαν μετά την Ισλαμική Επανάσταση του 1979 - το Ισλαμικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (IRP= Islamic Republican Party) που διαλύθηκε το 1987, και το Απελευθερωτικό Κίνημα του Ιράν, στο οποίο επετράπη να ορίσει υποψηφίους στις εκλογές του 1984 (**Ibid.**). Το 1988 υιοθετήθηκε από τις Ιρανικές Αρχές νομοθεσία για τις Ενέργειες των

Πολιτικών Κομμάτων, απαιτώντας από τις πολιτικές παρατάξεις να «ξαναεγγραφούν στο Υπουργείο Εσωτερικών για να πάρουν άδεια για τις δραστηριότητές τους» (**Xinhua News Agency**, 27 Απριλίου 1995). Το 1994, ο Υπουργός Εσωτερικών - Ali Mohammada Besharati - δήλωσε ότι στο Υπουργείο του κατατέθηκαν 400 αιτήσεις για την ίδρυση πολιτικών παρατάξεων και εμπορικών ενώσεων, και ότι εκδόθηκαν 76 άδειες για τη δημιουργία σωματείων, ενώσεων και πολιτικών παρατάξεων (**Ibid.**).

Το Ισλαμικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα

Ιδρύθηκε τον Φεβρουάριο του 1979. Μεταξύ των μελών του συγκαταλέγονται ο Πρόεδρος Rafsanjani και ο Ayatollah Khomeini (**EU, Country Report**, 1995, 7). Το κόμμα διαλύθηκε το 1987, εξαιτίας της έντασης που δημιουργήθηκε μεταξύ του πυρήνα του, που αποτελείτο από «ριζοσπάστες», που ζητούσαν αυξημένο κυβερνητικό έλεγχο της οικονομίας και υποστήριξη των ισλαμικών κινήματων στο εξωτερικό και των «πραγματιστών», που υποστήριζαν την οικονομία της αγοράς και μία περισσότερο μετριοπαθή εξωτερική πολιτική (**Ibid.**).

Το Κίνημα Ανεξαρτησίας του Ιράν/ Το Απελευθερωτικό κίνημα του Ιράν - *Nezat-e Azadi*

Το κίνημα αυτό ιδρύθηκε το 1961, πολύ πριν την Ισλαμική Επανάσταση (**Xinhua News Agency**, 27 Απριλίου 1995· Πολιτικές παρατάξεις της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, 1993, 122). Αναφέρεται πως ακολουθεί μια μετριοπαθή εθνικιστική και ισλαμική γραμμή (**AFP**, 4 Απριλίου 1995). Ηγέτης του κινήματος αυτού υπήρξε - απ' την ίδρυσή του - ο πρώτος Πρωθυπουργός της Χώρας μετά την Επανάσταση του 1979, ο Δρ. Mehdi Bazargan. Μέχρι το θάνατό του το 1995, η παράταξη απολάμβανε ανοχής παρά την κριτική που ασκούσε στην Κυβέρνηση. Αρκετοί ηγέτες της όμως συλλαμβάνονταν κατ' επανάληψη (**Economist Intelligence Unit**, 1995, 7).

Το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης (NCR = National Council for Resistance)

Η οργάνωση αυτή ιδρύθηκε στο Παρίσι το 1981 από τον πρώτο πρόεδρο της Ισλαμικής Δημοκρατίας, τον κ. Bani Sadr (**Documentation Réfugiés**, Μάρτιος 1994). Αρχικά, υπήρξε μία ευρεία συμμαχία, που περιελάμβανε τους Mujahedeen, την Κουρδική Δημοκρατική Παράταξη του Ιράν (KDPI = Kurdish Democratic Party of Iran), το Εθνικό Δημοκρατικό Μέτωπο, την Ομάδα Honyat και αρκετές μικρές ομάδες αριστερής κατεύθυνσης (**Abrahamiam**, 1989, 243). Το 1984, ένας αριθμός ομάδων αποσπάστηκαν από το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης (NCR), συμπεριλαμβανομένων και των φιλελεύθερων υπό την καθοδήγηση του Bani Sadr και της Κουρδικής Δημοκρατίας Παράταξης του Ιράν (KDPI) (**Ibid.**, 246-47). Οι Mujahedeen θεώρησαν το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης (NCR) ως τη σπονδυλική στήλη της εναλλακτικής πολιτικής του καθεστώτος της Τεχεράνης (Al-Majallah, 13-19 Ιανουαρίου 1993), ενώ - αντίθετα - άλλοι αντιμετώπισαν ότι είχε απομείνει το κόμμα ως μία οργάνωση του μετώπου Mujahedeen (**Hooglund**, 30 Μαρτίου 1993). Σήμερα, του Εθνικού Συμβουλίου Αντίστασης (NCR) ηγείται η Maryam Rajani, που υποστηρίζει πως το NCR περιλαμβάνει «όλες τις πολιτικές ομάδες, παρατάξεις και προσωπικότητες [συμπεριλαμβανομένων και ακαδημαϊκών και θρησκευτικών ηγετών], οι οποίοι δρουν ενεργά εναντίον του καθεστώτος [και οι οποίοι] πιστεύουν στο διαχωρισμό εκκλησίας-κράτους και σε μία δημοκρατία που βασίζεται στον πλουραλισμό» (**The Middle East**, Σεπτέμβριος 1994).

Το 1996, το ειδησεογραφικό πρακτορείο Reuters ανέφερε ότι πριν την άφιξη στο Ιράν του Ειδικού Απεσταλμένου των Ηνωμένων Εθνών, με σκοπό την έρευνα της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Χώρα, το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης (NCR) τον κάλεσε να ερευνήσει αυτό που το ίδιο ονομάζει ειδικές περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων

δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων και μαζικών εκτελέσεων, βασανιστηρίων, βιασμών γυναικών κρατουμένων (**Reuters**, 09 Φεβρουαρίου, 1996). Με τη λήξη της συνεδρίασης του γερμανικού δικαστηρίου σχετικά με την υπόθεση Μγκοπος στο Βερολίνο, το Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης (NCR) ζήτησε - όσο το δυνατόν γρηγορότερα - να διακόψει η Βόννη τους οικονομικούς και διπλωματικούς δεσμούς της με το Ιρανικό καθεστώς (**Washington Post**, 19 Απριλίου 1997, σ. Α19).

Mujahedeen-e Khalq ή Szazman-e Mojahedin-e Khalq-e Iran (Λαϊκή Οργάνωση Mujahedeen του Ιράν - P.M.O.I. = People's Mujahedeen Organization of Iran)

Η Οργάνωση ιδρύθηκε το 1965. Ηγέτης της είναι σήμερα ο Massoud Rajavi. Η ιδεολογία της, βασισμένη στο Ισλάμ, δίνει έμφαση στην ανάγκη για κοινωνική αλλαγή, συμπεριλαμβάνοντας και πολλές μαρξιστικές ιδέες (**Sarraf**, 1990, 181· **Hooglund**, 1986, 19). Η οργάνωση συνέβαλε στην ανατροπή του Σάχη Reza Pahlavi· όμως, το 1981 απέσυρε την υποστήριξή της από το ισλαμικό καθεστώς υπέρ του προέδρου Bani Sadr. Ύστερα από την καθαίρεση του τελευταίου, τον Ιούνιο του 1981, η κυβέρνηση άρχισε μία «σκληρή εκστρατεία» ενάντια σε κάθε μορφή πολιτικής αντιπολίτευσης, και ο αρχηγός της ΡΜΟΙ υποχρεώθηκε σε εξορία στη Γαλλία μέχρι το 1986, όταν η γαλλική κυβέρνηση έκλεισε τα αρχηγεία της οργάνωσης στο Παρίσι, και γι' αυτό ο Rajavi και οι διάδοχοί του μετακινήθηκαν στο Ιράκ (**Επαναστατικά και Αιρετικά Κινήματα**, 1988, 165). Η παράταξη ανέλαβε την ευθύνη για αρκετές επιθέσεις στο Ιράν, συμπεριλαμβανομένων και των επεισοδίων που έλαβαν χώρα το Μάιο του 1993, όπου καταστράφηκαν οχτώ σωλήνες πετρελαίου στη νοτιοδυτική πόλη της Abadan και, επίσης, τον Οκτώβριο του 1993, όπου και καταστράφηκε ο τάφος του [Ayatollah] Khomeini έξω από την Τεχεράνη (**Ibid.**). Οι γυναίκες παίζουν εξέχοντα ρόλο στην Οργάνωση: το 1993 σχηματίστηκε συμβούλιο ηγεσίας από 24 γυναίκες, οι γυναίκες αριθμούν το ήμισυ των μελών του ΝΛΑ, και η Maryam Rajavi, η γυναίκα του Massoud Rajavi, θεωρείται πως είναι αναπληρωτής Πρόεδρος, και Γενική Γραμματέας των Mujahedeen (**AFP**, 10 Ιουλίου 1995). Τον Ιούλιο του 1995, Ιρανικές Οργανώσεις επιχείρησαν βομβιστική επίθεση εναντίον των βάσεων της οργάνωσης στο Ιράκ : σύμφωνα με τον ηγέτη της ΡΜΟΙ επρόκειτο για την 34^η στρατιωτική ή τρομοκρατική επίθεση που έγινε από το Ιρανικό καθεστώς εναντίον των Mujahedeen από τις αρχές του 1993» (**AFP**, 9 Ιουλίου 1995).

Κομμουνιστικά Αντιπολιτευτικά Κινήματα

Αναφέρεται ότι τα Κομμουνιστικά αντιπολιτευτικά κινήματα του Ιράν, που λειτουργούν μέχρι σήμερα έχουν γραφεία στην Ευρώπη και στη Βόρειο Αμερική και λόγω της περιορισμένης σημασίας τους στην πολιτική σκηνή του Ιράν δεν αποτελούν εναλλακτική απειλή στο ισλαμικό καθεστώς (**Hooglund**, 30 Μαρτίου 1993). Τα κυριότερα απ' αυτά είναι:

- Fedayin-e Khalq (Αγωνιστές του Λαού)

Η Οργάνωση συμμετείχε ενεργά στην κατάλυση του καθεστώτος του Σάχη και εκπρόσωπός της είναι ο κ. Farrakh Negahdar. Περιγράφεται ως μία αστική μαρξιστική αντιστασιακή δύναμη, που αρχικά υποστήριζε την Ισλαμική επανάσταση· αργότερα, όμως, ήρθε σε αντίθεση με την κυβέρνηση για τα αιτήματα των παρατάξεων για δημοκρατικούς θεσμούς (**The Middle East and North Africa**. 1995, 455· **Revolutionary and Dissident Movements**, 1991, 148).

- Peykar - Sazmane Peykar dar Rahe Azadieh Tabaq Kargar (Μαχόμενη Οργάνωση για την Ελευθερία της Εργατικής Τάξης)

Ιδρύθηκε το 1975 ως Οργάνωση των Peykar· περιγράφεται ως συνέχεια των Mujahedeen. Αρχικά ήταν μαρξιστικό λενινιστικό κίνημα· από το 1978, όμως, -χρόνο κατά τον οποίο απέκτησε το σημερινό της όνομα- κι έπειτα άρχισε να δέχεται επιρροές μαοϊστικών στοιχείων. Από το 1982, η δράση της Οργάνωσης περιορίστηκε στο να καθοδηγεί τις πολεμικές επιδρομές στα βόρεια του Ιράν (**Abrahamian, 1989, 145· The Middle East and North Africa 1995, 455**).

- Η παράταξη Tudeh

Ιδρύθηκε το 1941. Ηγέτης της είναι ο Ali Khavari. Αναφέρεται ότι είχε φιλο-σοβιετική γραμμή. Αρχικά, υποστήριζε την Ισλαμική Επανάσταση, αργότερα όμως απομακρύνθηκε από το καθεστώς, επειδή αυτό πλησίαζε περισσότερο στον Ισλαμικό φονταμενταλισμό. Το 1983, η οργάνωση απαγορεύτηκε επισήμως όταν η κυβέρνηση δήλωσε ότι «κάθε ενέργεια υπέρ αυτής θα θεωρείται ως παράνομη και αντίθετη προς την Επανάσταση» (**Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 150**).

Η Κουρδική Αντιπολίτευση

- Το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράν (KDPI = Kurdish Democratic Party of Iran)

Ιδρύθηκε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ως τμήμα μιας Ένωσης για την αναγέννηση του Κουρδιστάν. Το Κόμμα ήταν σχεδόν διαλυμένο όταν μία κουρδική επανάσταση ξέσπασε το 1966-1967. Ανασυγκροτήθηκε μετά το 1973, όταν ο Δρ. Abd our Rahman Qasemlu εξελέγη Γενικός Γραμματέας της. Σήμερα, του κόμματος αυτού ηγείται ο Γενικός Γραμματέας της, ο Moustapha Hedjri. Το KDPI είναι το μεγαλύτερο και καλύτερα οργανωμένο κουρδικό κόμμα της αντιπολίτευσης και αίτημά του είναι η αυτονομία των Κούρδων στο Ιράν. Η βάση του είναι το Ιράκ, απ' όπου και δρα εναντίον του ισλαμικού καθεστώτος (**Le Monde, 18 Μαρτίου 1993**). Στις αρχές του 1980, επιτεύχθηκε ένα μέτρο αυτονομίας στις κουρδικές περιοχές του δυτικού Ιράν, ακολουθούμενο από συγκρούσεις μεταξύ των μελών του KDPI και των Φρουρών της Επανάστασης· αυτή η σύγκρουση είχε ως συνέπεια να εγκαταλειφθούν οι πόλεις Mahabad, Sanandai και Kamgaran, μέχρι που πραγματοποιήθηκε και άλλη κυβερνητική επίθεση που στοίχισε τη ζωή σε 1.000 Κούρδους και σε 500 στρατιώτες του στρατού της Χώρας (**Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 153**). Το 1990, συνεχίστηκαν οι ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ του KDPI και των κυβερνητικών δυνάμεων, που περιελάμβαναν βομβιστικές επιθέσεις εναντίων Ιρακινών Κούρδων στο δυτικό Ιράν και στο ιρακινό έδαφος (**Libération, 10 Μαΐου 1993· The Independent, 10 Νοεμβρίου 1994**). Δύο ηγέτες του KDPI, ο Abdul Rahman Qassemli και ο διάδοχός του, Sadik Sharafkindi, δολοφονήθηκαν στη Βιέννη το 1989 και στο Βερολίνο το 1992 αντίστοιχα, ενώ προσπαθούσαν να διαπραγματευθούν με τις ιρανικές αρχές για την αυτονομία των Κούρδων (**AP, 19 Σεπτεμβρίου 1992**).

- Komala (ή Komaleh)

Ιδρύθηκε το 1969. Αρχηγός του κόμματος είναι ο Ibrahim Alizadeh. Η οργάνωση αυτή υποστηρίζει την αυτονομία των Κούρδων του Ιράν. Συνεργάστηκε για λίγο με την Κουρδική Δημοκρατική παράταξη του Ιράν (**Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 151**). Είναι γνωστή ως η επαναστατική οργάνωση των εργατών του Κουρδιστάν, που αναφέρεται πως δρα κατά κύριο λόγο στην περιοχή Sanandadj (**AFP, Νοεμβρίου 1992**). Αναφέρεται επίσης πως επιχείρησε πόλεμο κατά των κυβερνητικών δυνάμεων μέχρι το 1979, με στόχο την επίτευξη της Κουρδικής αυτονομίας (**Revolutionary and Dissident Movements, 1991, 148**).

Η Μοναρχική Αντιπολίτευση

- Η Οργάνωση Babak Khorramdin.

Περιγράφεται ως ένα μοναρχικό και έντονα αντι-κληρικό κόμμα. Ανέλαβε την ευθύνη για μία απόπειρα δολοφονίας - τον Φεβρουάριο του 1993 - του Προέδρου Rafsanjani, καθώς και για την «εκτέλεση» πέντε Φρουρών της Επανάστασης αρκετές μέρες αργότερα (**Hooglund**, 30 Μαρτίου 1993· **The Independent**, 13 Φεβρουαρίου 1993· **Middle East International**, 19 Φεβρουαρίου 1993).

- Η Οργάνωση Kaviyani Banner του Ιράν

Αρχηγός της είναι ο Manoucher Gandji. Μάχεται για την αποκατάσταση της δυναστείας του Σάχη Pahlavi και την καθιέρωση κοινοβουλευτικής δημοκρατίας στο Ιράν. Η κύρια δράση της συνίσταται σε μεταδόσεις και εκπομπές μέσω του ραδιοφωνικού σταθμού της, «Η Φωνή του Kaviyani Banner από το Ιράν», με έδρα στο αρχηγείο της στο Παρίσι και ανμετάδοση από το Κάιρο (**Political Parties of Africa and the Middle East**, 1993, 125· **BBC**, 30 Σεπτεμβρίου 1991).

- Κίνημα Εθνικής Αντίστασης

Ιδρύθηκε από τον Shahpur Bakhtiar ως ένα φιλομοναρχικό πολιτικό κίνημα. Δραστηριοποιήθηκε - τον Ιούνιο του 1980 - σε μία αποτυχημένη προσπάθεια εναντίον του ισλαμικού καθεστώτος (**Abidi**, 1989, 117). Έπειτα, απεύθυνε έκκληση για ειρηνικές διαδηλώσεις με αίτημα τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών (**Επιτροπή Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**, 13 Φεβρουαρίου 1991). Ο κ. Bakhtiar, «δριμύς αντίπαλος του Ayatollah Khomeini», δολοφονήθηκε στο σπίτι του στο Παρίσι στις 6 Αυγούστου του 1991 (**Keesing's Record of World Events**, 1991, 38409).

4. Η Κατάσταση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

4.1. Το Εθνικό και Διεθνές Νομικό Πλαίσιο

Το Ιράν προσχώρησε στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, και του Πρωτοκόλλου της, του 1967, στις 28 Ιουλίου 1976. Επικύρωσε το Διεθνές Σύμφωνο του 1966 για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, στις 24 Ιουνίου του 1974· επικύρωσε, επίσης, το Διεθνές Σύμφωνο του 1966 για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά δικαιώματα, στις 24 Ιουνίου του 1975· τη Διεθνή Σύμβαση του 1965 για την Εξάλειψη Κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων, στις 29 Αυγούστου του 1968· τη Σύμβαση του 1973 για την Κατάργηση του εγκλήματος του Απαρτχάιντ, στις 17 Απριλίου 1985· τη Σύμβαση του 1948 για την Αποτροπή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας, στις 14 Αυγούστου 1956 και, τέλος, τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στις 13 Ιουλίου του 1994 (**UNHCR, RefInt Legal Databases**, Οκτώβριος του 1995).

Το Ιράν δεν είναι κράτος-μέλος στη Σύμβαση του 1954 για το Καθεστώς των Αιθαγενών· στη Σύμβαση για την Εξάλειψη της Αιθαγένειας· στη Σύμβαση για τα Πολιτικά Δικαιώματα των Γυναικών· στη Σύμβαση του 1974 για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Διάκρισης κατά των Γυναικών· στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή ποινής, ή στις Συμβάσεις της Γενεύης (**ibid.**).

Το δικαστικό σύστημα του Ιράν βασίζεται στο ισλαμικό δίκαιο. Το άρθρο 4 του Συντάγματος ορίζει :

Όλοι οι αστικοί, ποινικοί, οικονομικοί φορολογικοί, διοικητικοί, πολιτιστικοί, στρατιωτικοί, πολιτικοί, και άλλοι νόμοι και διατάξεις πρέπει να βασίζονται σε ισλαμικά κριτήρια. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται απόλυτα και ως γενικός κανόνας σε όλα τα άρθρα του Συντάγματος, καθώς και σε όλους τους άλλους νόμους και τις διατάξεις, και στις fugana της Συνταγματικής Επιτροπής (Επι-

τροπής διαφύλαξης του Συντάγματος] είναι δικαστές επί των θεμάτων αυτών (**Σύνταγμα της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν**, 24 Οκτωβρίου 1979, όπως τροποποιήθηκε στις 28 Ιουλίου του 1989).

Όπως αναφέρθηκε από τις ΗΠΑ βάσει έκθεσης της **Επιτροπής Δικηγόρων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**, η Σιϊτική παράδοση θέλει ως πηγές του ισλαμικού δικαίου «το *Korāni* και τη *Sūna*, με αναφορά - όποτε χρειάζεται - σε δευτερεύουσες ή επικουρικές πηγές, την *Ijma* και τον *Aql*» (1993, 8). Το *Korāni* είναι «το ιερό βιβλίο των Μουσουλμάνων οι λέξεις του Θεού που αποκαλύφθηκαν στον Μωάμεθ, του οποίου οι αποκαλύψεις επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες, ενώ το *Sūna* σημαίνει «τρόπος ενέργειας, νόμος (ηθικής) συμπεριφοράς, τρόπος ζωής». Σε περίπτωση σύγκρουσης επικρατεί το *Korāni*. Το *Ijma* αναφέρεται ως «η συναίνεση της κοινότητας, όπως αυτή εκφράζεται με τους αρμόδιους θρησκευτικούς αντιπροσώπους της», που μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με τις περιστάσεις. Εφόσον η λύση ενός προβλήματος δεν μπορεί να επιτευχθεί με τις παραπάνω πηγές, τότε καταφεύγουμε στο *AQL*, μια διαδικασία με την οποία «οι νομικοί πρέπει να εξάγουν τον κατάλληλο νόμο μέσα από λογικά συμπεράσματα και αναλογίες» (**Ibid.**).

4.2. Γενικός σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Ελευθερία της Έκφρασης

Το Ιράν έχει υπογράψει το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων. Το άρθρο 19 του Συμφώνου ορίζει το δικαίωμα όλων «να εκφράζουν τις απόψεις τους χωρίς παρενοχλήσεις» (**UNHCR Reflnt Database**). Αν και το άρθρο 23 του Συντάγματος ορίζει ότι η οποιαδήποτε επέμβαση στη γνώμη του καθενός καταδικάζεται, το άρθρο 24 ορίζει ότι «Ο Τύπος και τα δημοσιεύματα είναι ελεύθερα, εκτός εάν αυτά είναι επιζήμια για αρχές του Ισλάμ ή τα δικαιώματα του ανθρώπου. Ο νόμος είναι αυτός που θα ορίσει για την εφαρμογή του άρθρου αυτού».

Το Υπουργείο Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών - το 1997 - δήλωσε ότι «η κυβέρνηση περιορίζει την ελευθερία του λόγου και του τύπου. Η κυβέρνηση ασκεί ισχυρό έλεγχο στα περισσότερα μέσα ενημέρωσης, και κυρίως στα διάφορα δημοσιεύματα. Κάποιες εφημερίδες σχετίζονται με μερίδα της Κυβέρνησης. Εκφράζουν διαφορετικές απόψεις και ασκούν κριτική στην κυβέρνηση, αλλά τους απαγορεύεται να ασκούν κριτική στους σκοπούς της ισλαμικής κυβέρνησης ή να παρακινούν τα δικαιώματα των εθνικών μειονοτήτων (**US Department of State**, 1996 Report, 6).

Στο Human Rights Watch/ Middle East (Αύγουστος 1993, 5) αναφέρεται ότι είναι δύσκολο να καθορισθούν τα όρια της ελευθερίας της έκφρασης στο Ιράν, επειδή «είναι ανέφικτη η παρακολούθηση της λογοκρισίας σε οποιαδήποτε πηγή του κυβερνητικού οικοδομήματος όπου συχνά δεν υπάρχει κανένας κανονισμός σχετικά με το αδίκημα και σε μια δεδομένη περίπτωση, ο Εισαγγελέας Δίωξης Ναρκωτικών της Ισλαμικής Επανάστασης, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, μια φιλοκυβερνητική εφημερίδα ή μία ημι-αυτόνομη οργάνωση έχει τόσο *de facto* εξουσία για να καθοδηγεί την έκφραση όσο και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, δηλ. ο Υπουργός Πολιτισμού και Ισλαμικής Καθοδήγησης. Αναφέρεται επίσης ότι κυβέρνηση χρησιμοποιεί διάφορους μη-κυβερνητικούς εκπροσώπους, προκειμένου να ενισχύσει την εφαρμοζόμενη πολιτική λογοκρισίας, όπως «ανέλεγκτες αυστηρές επεμβάσεις στον τύπο και στους εκδοτικούς οίκους», ή ακόμη σε βάρος των υπαλλήλων, που δοκιμάζουν να υπερασπιστούν την ελευθερία της έκφρασης, δημιουργώντας έτσι ατμόσφαιρα, όπου η κρατική ή ατομική λογοκρισία είναι αναπόφευκτη: «η εξουσία της κυβέρνησης πρέπει να ασκείται από σχετικά λίγους, προκειμένου να σωπάσουν πολλοί άλλοι» (**Ibid.**).

Στο **Human Rights Watch** αναφέρεται στην συνέχεια η σύλληψη του Abbas Abdi, αρχιεκδότη της καθημερινής εφημερίδας *Salam*, η οποία ασκεί «έντονη κριτική κατά της πολιτικής της κυβερνήσεως» και η προσαγωγή ενώπιον του Ειδικού Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου του εκδότη της, του επιφανούς κληρικού Musavi-Kho'iniha, καθώς και του Mehdi Nassiri, αρχιεκδότη της καθημερινής εφημερίδας *Keyhan*, οι οποίοι καταδικάστηκαν για συκοφαντία (**World Report 1994**, 288).

Αναφέρεται ότι τον Ιούνιο του 1995, τα γραφεία της ριζοσπαστικής εβδομαδιαίας εφημερίδας *Peyam-e-Daneshjou*, υπέστησαν λεηλασία από ενόπλους αγνώστων στοιχείων εξαιτίας της κριτικής που άσκησαν κατά των κυβερνητικών μηχανισμών (**La Lettre de reporters sans frontières** Ιούλιος-Αύγουστος 1995). Στις 31 Ιουλίου 1995, το Υπουργείο Πολιτισμού διέταξε το κλείσιμο της *Peyam-e-Daneshjou* (Φοιτητικό Μήνυμα), επειδή δημοσίευσε άρθρα «ασυμβίβαστα με το νόμο που ισχύει στη χώρα σχετικά με τον τύπο» (**Middle East Times**, 6-12 Αυγούστου 1995). Το γεγονός αυτό, το δεύτερο ύστερα από το κλείσιμο - τον Φεβρουάριο του 1995 - της καθημερινής εφημερίδας *Jahan-e-Islam*, αντιμετώπιστηκε σαν « ένα ακόμα βήμα ενάντια στην πρόοδο των ιρανικών ριζοσπαστικών εφημερίδων, που είναι από τις λίγες που δημοσιεύουν ανεξάρτητες ειδήσεις» (**Ibid.**). Τον Αύγουστο του 1995, το κτίριο όπου στεγαζόταν ένας εκδοτικός οίκος και ένα βιβλιοπωλείο - το *Morgh-e Amin*- καταστράφηκε από φωτιά που προκλήθηκε από βόμβα (**Reuters**, 25 Αυγούστου 1995), επίθεση που υποκινήθηκε από έναν παλιό υποστηρικτή του Ayatollah· αιτία αυτού ένα βιβλίο που είχε εκδώσει ο οίκος και το οποίο κρίθηκε ανήθικο (**Ibid.**). Η επίθεση, που καταδικάστηκε από 43 εκδοτικούς οίκους, δημιούργησε διαμάχες μεταξύ των ασυμβίβαστων και των μετριοπαθών Ισλαμιστών (**AFP**, 14 Σεπτεμβρίου 1995). Το βιβλίο: «*Και ο Θεός Γελάει τις Δευτέρες*» απαγορεύτηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού και αποσύρθηκε από τα βιβλιοπωλεία ύστερα από σκληρές κριτικές από σκληροπυρηνικές εφημερίδες, που κατηγόρησαν τον εκδότη του βιβλίου τον Mohammad Reza Koshbin Khoshnazar, ότι προωθεί «φθίνουσες δυτικές αξίες» (**Reuters**, 25 Αυγούστου 1995· **AFP**, 14 Σεπτεμβρίου 1995). Τον Οκτώβριο του 1995, εκατοντάδες αγωνιστές Hezbollah εμπόδισαν την ομιλία ενός επιφανούς Ισλαμιστή μεταρρυθμιστή φιλοσόφου, του Abdolkarim Sorush, υπερασπιστή ενός «δημοκρατικού Ισλάμ, όπου οι κληρικοί δεν μονοπωλούν την εξουσία» (**Reuters**, 12 Οκτωβρίου 1995).

Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε τη σύλληψη - τον Μάρτιο του 1994 - ενός διάσημου ποιητή και σατυρικού συγγραφέα, του Ali Akbar Sa'idi-Sirjani, ύστερα από ανοιχτές επιστολές του προς την κυβέρνηση, διαμαρτυρόμενος για την λογοκρισία (**AI**, 1995 Report, 164). Η επίσημη κατηγορία ήταν αυτή της χρήσης ναρκωτικών ουσιών, προώθησης αλκοόλ και των ομοφυλοφιλικών πράξεων. Ο κ. Sirjani κρατήθηκε στην απομόνωση μέχρι την 27 Νοεμβρίου του 1994, όπου και ανακοινώθηκε από το Ειδησεογραφικό Πρακτορείο της Ισλαμικής Δημοκρατίας (**IRNA = Islamic Republic News Agency**) πως πέθανε από καρδιακή προσβολή σε ένα αγνώστων στοιχείων νοσοκομείο της Τεχεράνης (**Ibid.**). Ο Ειδικός Απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στο Ιράν αναφέρθηκε σε μία ανοιχτή επιστολή που έστειλαν την 25^η Οκτωβρίου 1994 στις Αρχές 134 Ιρανοί συγγραφείς, ακαδημαϊκοί, μεταφραστές, καλλιτέχνες και δημοσιογράφοι, που απεύθυναν έκαναν έκκληση για σεβασμό της ελευθερίας έκφρασης και σκέψης, καθώς και παύσης της λογοκρισίας και διαμαρτυρήθηκαν για τα «ψεύτικα εμπόδια και τις ταπεινωτικές πράξεις που προορίζονται για όλους αυτούς που δεν σέβονται τις υπαγορεύσεις της κυβέρνησης καθώς και για τη λογοκρισία και τις απαράδεκτες απαγορεύσεις» (**Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**, 16 Ιανουαρίου 1995). Το 1996, ο Ειδικός Απεσταλμένος ανέφερε ότι τουλάχιστον πέντε εφημερίδες έκλεισαν μέσα στο 1996, εξαιτίας «διαδικασιών», που θεωρούνταν ασυμβίβαστες με το ιρανό δίκαιο (**Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα**, 11 Φεβρουαρίου

ου 1997, 10). Επίσης, ο Ειδικός Απεσταλμένος ανέφερε την εξαφάνιση και την -εκ νέου- σύλληψη του εκδότη του Adineh, του κ. Faraj Sartouhi, στις 27 Ιανουαρίου 1997 (**Ibid**, 10).

Ο Abbas Maroufi, συγγραφέας και εκδότης - με μεγάλη επιρροή - ενός περιοδικού που έχει πάψει πια να εκδίδεται, του «Gardoun», καταδικάστηκε σε 35 μαστιγώματα και σε 6 μήνες φυλάκισης, επειδή «δημοσίευσε ψέματα» για μία μελέτη που έδειξε πως πολλοί Ιρανοί πάσχουν από κατάθλιψη. Ένας άλλος εκδότης, ο Abolghassem Gollal του «Gouzarish», ενός μηνιαίου περιοδικού, καταδικάστηκε σε τρίμηνη φυλάκιση - τον Ιανουάριο του 1996 - επειδή δημοσίευσε αναληθείς πληροφορίες για μια δημόσια εταιρία λιπάσματος (**US Department of State, Iran Report on Human Rights Practices for 1996**, 6).

Το 1996, το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ αναφέρθηκε στην κυβερνητική λογοκρισία που γίνεται στη βιομηχανία ταινιών και στην ακαδημαϊκή ελευθερία. Το 1995, η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε πως κάθε κινηματογράφος που προβάλλει ταινίες ακατάλληλες είναι στόχος επιθέσεων των Hizbollah, και πως ο Κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Τεχεράνης, ο Δρ. Javad Tabatabai, απολύθηκε επειδή άσκησε κριτική στο νόμο του 1994, που αφορούσε το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στην χώρα (1995 AI Report, 7).

Ο Ειδικός Απεσταλμένος ανέφερε επίσης, ότι στις 20 Σεπτεμβρίου 1994 «το Κοινοβούλιο επικύρωσε έναν νόμο, ο οποίος απαγορεύει την εισαγωγή, κατασκευή, προώθηση και χρησιμοποίηση δορυφορικών κεραίων» (**Ibid.**). Μαζί με την ανάθεση στο Υπουργείο Εσωτερικών και στους εθελοντές στρατιώτες *Baseej* του καθήκοντος της αφαίρεσης των κεραίων, ο νόμος «ορίζει πρόστιμο και δήμευση των προϊόντων γι' αυτούς που εισάγουν, κατασκευάζουν και μοιράζουν τέτοιου είδους κατασκευές» και ποινή φυλάκισης σε περίπτωση υποτροπής, που κυμαίνεται από τρία μέχρι έξι χρόνια (**Ibid.**). Σε μία έφοδο που έγινε το Σεπτέμβριο του 1995 σε τρία εργαστήρια στα προάστια της Τεχεράνης, η αστυνομία κατάσχεσε 226 δορυφορικές κεραίες και συνέλαβε 30 άτομα (**AFP**, 14 Σεπτεμβρίου 1995· **Reuters**, 14 Σεπτεμβρίου 1995). Ύστερα από αυτήν την απαγόρευση ακολούθησε μία εκστρατεία ισλαμιστών σκληροπυρηνικών για την πάταξη της εισβολής του «διεφθαρμένου δυτικού πολιτισμού στο Ιράν μέσω των «διαβολικών» δορυφορικών κεραίων» (**AFP**, 14 Σεπτεμβρίου 1995) και για την «προστασία των πολιτισμικών συνόρων της χώρας» (**Index on Censorship** 1, 1995, 241-2).

Αυθαίρετη Σύλληψη και Απομόνωση

Το άρθρο 32 του Συντάγματος ορίζει ότι «κανένα άτομο δεν μπορεί να συλληφθεί παρά μόνο εφόσον προβλέπεται από το νόμο... [και αν συλληφθεί]... ο κατηγορούμενος, δηλώνονται γραπτά οι λόγοι για τους οποίους κατηγορείται και σε εικοσιτέσσερις ώρες η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στο αρμόδιο δικαστήριο...». Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ αναφέρει ότι «δεν ορίζεται η κατώτατη νόμιμη διάρκεια της (παραμονής στην) απομόνωση, ούτε καθορίζονται δικαστικά μέσα ελέγχου της νομιμότητας της απομόνωσης... [και ότι] ... συχνά οι δυνάμεις ασφαλείας δεν ενημερώνουν τα μέλη της οικογένειας για την κατάσταση και τον τόπο κράτησης των κατηγορουμένων» (U.S. State Department, 1995 Report). Η Διεθνής Αμνηστία αναφέρει την υπόθεση του Abbas Amir Entezam, ενός πρώην κυβερνητικού υπαλλήλου, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι φυλακίστηκε για 15 μήνες πριν του απαγγελθεί κατηγορία για κατασκοπεία και την υπόθεση του Ali Bloori, ο οποίος είχε συλληφθεί το 1982, στην τελευταία τάξη του γυμνασίου και κατηγορήθηκε για συμμετοχή στην Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράν, η οικογένεια του οποίου αγνοούσε τον τόπο κράτησής του μέχρι το 1994, επίσης την υπόθεση του Houshang Amjadi Bigvand και του ξαδέρφου του, Jamshid Amiri Bigvand, οι οποίοι συνελήφθησαν το 1988 από μέλη των Φρουρών της Επανάστασης και κρατήθηκαν για περισσότερο από έναν χρόνο στην απομόνωση, με περιόδους μοναχικής απομόνωσης και βασανιστηρίων χωρίς οι οικογένειές τους να έχουν ενημερωθεί για τον τόπο κράτησής τους μέχρι τα μέσα του 1989· τέλος, την υπόθεση του

Morteza Afshari-Rad, ο οποίος συνελήφθη το 1989 για συμμετοχή στην αντιπολιτευτική πολιτική οργάνωση *Derafsh-e-Kaviani* (Οργάνωση της Σημαίας της Ελευθερίας) και καταδικάστηκε από ένα ισλαμικό Επαναστατικό Δικαστήριο σε ποινή φυλάκισης δέκα χρόνων (AI, 1995 Report, Μάιος 1995). Ο Ειδικός Απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στο Ιράν, δήλωσε πως το Δεκέμβριο του 1994 ο Αρχηγός του Τμήματος των Φυλακών, ο κ. Asadollah Lajvardi, δήλωσε πως υπήρχαν 100.481 κρατούμενοι στις φυλακές του Ιράν, από τους οποίους οι μισοί διακινούσαν ναρκωτικά και ήταν εθισμένοι σε αυτά - μερικοί ανήκαν σε αντιπολιτευτικές πολιτικές ομάδες, περίπου 4.000 γυναίκες και 3.776 άτομα αφγανικής καταγωγής (Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, 16 Ιανουαρίου 1995).

Βασανιστήρια

Το 1996, η Διεθνής Αμνηστία δήλωσε ότι συνεχίζουν να υπάρχουν καταγγελίες για βασανισμό ή απάνθρωπη μεταχείριση των κρατουμένων και των φυλακισμένων και ότι τρία άτομα τουλάχιστον έχασαν τη ζωή τους στην φυλακή ή λίγο μετά την αποφυλάκισή τους, πιθανότατα λόγω βασανιστηρίων ή απάνθρωπης μεταχείρισης (AI 1996, 80). Ο Ειδικός Απεσταλμένος στην έκθεσή του το 1997 ανέφερε ότι ήταν διαδεδομένη η αντίληψη ότι η χρησιμοποίηση βασανιστηρίων «συνέβαλε στην απόσπαση ομολογίας ή στην απόσπαση πληροφοριών».

Θα πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 38 του Συντάγματος απαγορεύει τα βασανιστήρια. Προσθέτει ότι «σκληρές, απάνθρωπες ποινές, συμπεριλαμβανομένου του μαστιγώματος και του ακρωτηριασμού, ισχύουν ακόμη» (AI 1996, 180). Οι γυναίκες συχνά υπήρξαν θύματα μαστιγώματος, κυρίως γιατί παραβίαζαν τον ενδυματολογικό κώδικα (AI 1995, 164). Ο Ειδικός Απεσταλμένος στο Ιράν αναφέρει πως το σώμα του εβραίου ηγέτη, κ. Feizollah Mekhouhad, ο οποίος εκτελέστηκε τον Φεβρουάριο του 1994 «έφερε σημάδια βασανιστηρίων, παραμορφωμένο πρόσωπο, μώλωπες που πιθανόν να είχαν προκληθεί από χτυπήματα, σπασμένα δόντια και μελανιές σ' όλο το σώμα» (Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, 16 Ιανουαρίου 1995).

Θανατική ποινή

Σύμφωνα με τη **Διεθνή Αμνηστία**, με την έναρξη της Ισλαμικής Επανάστασης, χιλιάδες κυβερνητικοί αντίπαλοι εκτελέστηκαν και η θανατική ποινή εφαρμοζόταν ευρέως για αδικήματα, όπως η κατασκοπεία, για ενέργειες που στόχευαν κατά της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν, που συχνά σήμαινε συμμετοχή σε μία αντίπαλη πολιτική παράταξη, διακίνηση ναρκωτικών, μοιχεία και φόνο (AI 1996, 180). Ο Ειδικός Απεσταλμένος στο Ιράν προσθέτει ότι αναφορές εξωτερικών συνεργατών βεβαιώνουν ότι το 1996 οι αριθμοί διπλασιάστηκαν σε σχέση με το 1995 (είτε δολοφονήθηκαν είτε δέχτηκαν επίθεση από άτομα ύποπτα για διασυνδέσεις με τις ιρανικές αρχές (Ibid.)). Άλλοι εξόριστοι κυβερνητικοί αντίπαλοι πιστεύεται ότι έχουν φονευθεί από Ιρανούς, που είχαν συνδέσμους με τις ιρανικές αρχές στη Ρουμανία, στην Ελβετία, στη Γαλλία, στη Γερμανία και στην Αυστρία (Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, 16 Ιανουαρίου 1995).

Παράνομες εκτελέσεις

Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στο Ιράν, το Κοινοβούλιο ψήφισε νόμο - τον Σεπτέμβριο του 1994 - με τον οποίον επιτρέπεται στα μέλη των δυνάμεων ασφαλείας και στους στρατιώτες *Bassej* να ανοίγουν πυρ κατά των διαδηλωτών, προκειμένου να «αποκαταστήσουν το νόμο και την τάξη κατά τη διάρκεια παράνομων ενόπλων συγκρούσεων, σε περιόδους ταραχής και κατά τη διάρκεια μη νόμιμων

ενόπλων ταραχών και επαναστάσεων» (UNCHR, 16 Ιανουαρίου 1995). Σύμφωνα με το νόμο αυτόν επιτρέπεται το πυρ κατά οχημάτων που κρίνονται ύποπτα για τη μεταφορά φυγάδων, κλεμμένων προϊόντων, λαθραίων εμπορευμάτων ή ναρκωτικών ουσιών, και τα μέλη των δυνάμεων ασφαλείας και της *Bassej* απαλλάσσονται από κάθε κατηγορία πολιτικού ή ποινικού δικαστηρίου για την πράξη που εκτέλεσαν (*Ibid.*). Σύμφωνα με μερικούς παρατηρητές, ο πόλεμος κατά των ναρκωτικών «έχει οδηγήσει σε χιλιάδες εκτελέσεις με συνοπτικές διαδικασίες «από τον Σεπτέμβριο του 1990 (LCHR 1992, 159). Τον Μάιο του 1995, η **Διεθνής Αμνηστία** ανέφερε πως τους 18 τελευταίους μήνες, τέσσερις επιφανείς ηγέτες θρησκευτικών οργανώσεων, τρεις χριστιανοί και ένας σουνίτης μουσουλμάνος, γνωστοί όλοι τους για την κριτική τους στάση απέναντι στην κυβερνητική πολιτική, βρέθηκαν νεκροί κάτω από ύποπτες συνθήκες (**Official secrecy hides continuing repression**, Μάιος 1995). Ο Οργανισμός αυτός τονίζει επίσης, ότι οι εξωδικαστικές εκτελέσεις θα μπορούσαν να εφαρμοστούν και εναντίον πολιτικών αντιπάλων έξω από τη χώρα: ως παράδειγμα αναφέρονται οι περιπτώσεις των κούρδων-μελών του KDPI στην Τουρκία, στο Ιράκ, στη Σουηδία, όπου μέλη των Baluchis ήταν ανάμεσα στους αντιπροσώπους εθνικών μειονοτήτων που κρατούντο ως πολιτικοί κρατούμενοι και οι οποίοι δικάστηκαν σε «άδικες» δίκες το 1994 (AI, 1995 Report).

4.3. Η κατάσταση των εθνικών μειονοτήτων

Το άρθρο 15 του ιρανικού Συντάγματος ορίζει την περσική ως την επίσημη γλώσσα του Ιράν, προσθέτει όμως, ότι «η χρησιμοποίηση τοπικών και εθνικών διαλέκτων από τον τύπο και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και, ακόμη για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας τους, επιτρέπεται παράλληλα με την περσική γλώσσα». Το άρθρο 19 ορίζει πως «ο λαός του Ιράν σε οποιαδήποτε εθνική ή φυλετική ομάδα και αν ανήκει θα απολαμβάνει ίσα δικαιώματα και ότι τα χαρακτηριστικά, η φυλή, η γλώσσα και η εμφάνιση δεν θα θεωρούνται ως πλεονέκτημα».

Οι Άραβες

Αναφέρεται ότι οι άραβες του Khuzistan, ο αριθμός των οποίων στο Ιράν κυμαίνεται από 750.000 έως 1.000.000, λέγεται πως έχουν αναμιχθεί με πολλές εθνικότητες: Πέρσες, Αζερμπαϊτζανούς και άτομα που δεν ανήκουν στην αραβική φυλή και που εγκαταστάθηκαν στο Khuzistan, τη μεγαλύτερη πετρελαιοπαραγωγό επαρχία από την ανακάλυψη του πετρελαίου στην χώρα το 1908 (Keddie, 1995, 140). Έτσι, δεν υπάρχει «κάποια περιοχή με πλειοψηφία αράβων, η οποία θα μπορούσε να είναι αυτόνομη με σημαντικό αραβικό αστικό κέντρο» και οι προσδοκίες κάποιων αράβων για μεγαλύτερη αυτονομία μετά την Επανάσταση του 1979 δεν υλοποιήθηκαν γιατί η νέα κυβέρνηση ενώ επέτρεπε να εκλέγονται τοπικά συμβούλια δεν περιέλαβε στους νόμους ή στο Σύνταγμά της διατάξεις σχετικές με τη δημιουργία μειονοτικών περιοχών, ούτε επέτρεψε την ευρεία χρήση της τοπικής γλώσσας στην εκπαίδευση και στα επίσημα όργανα (*Ibid.*).

Πολλοί άραβες λέγεται πως ζουν κάτω από «εξαιρετικά καταθλιπτικές συνθήκες... [και παρόλο που] ... αρκετοί δουλεύουν στην βιομηχανία πετρελαίου, στη γεωργία και αλλού, οι περισσότεροι αποκερδαινούν χαμηλότερο εισόδημα απ' ότι οι μη-άραβες (*Ibid.*). Διαμαρτυρίες και περιπτώσεις σαμποτάζ σωλήνων πετρελαίου έχουν αποδοθεί στους άραβες (*Ibid.*).

Οι Bakhtiaris

Οι Bakhtiaris, που αναφέρεται πως αριθμούν περίπου 600.000, βρίσκονται συγκεντρωμένοι στα βουνά Bakhtiari, δυτικά της πόλης Esfahan. Έπαιξαν σημαντικό πολιτικό ρόλο στην επανάσταση του 1905-1911 και το 1921-1924 «είχαν την πρωτοβουλία για την καθιέρωση της ομοσπονδίας των νοτιών ανθρώπων», η οποία -κατόπιν - ηττήθηκε και αναγκάστηκε να υπαχθεί στην κεντρική κυβέρνηση (**Encyclopedia of the Peoples of the World**, 1993, 73). Παρόλο που δεν είχαν ενεργό

ανάμειξη στην ισλαμική Επανάσταση του 1979, η εισαγωγή αυστηρών ισλαμικών επαναστατικών κανόνων σε κάθε φυλή λέγεται ότι προκάλεσε «μία μεγάλη αστάθεια της παραδοσιακής εθνικής δομής» (**Ibid.**). Οι Bakhtiarijs δεν υπακούουν στους κανόνες του Ισλάμ, έχουν ελάχιστη άμεση επαφή με τους μουλάδες και δεν έχουν καμία διάθεση να υποχρεώσουν τις γυναίκες τους να φορέσουν τσαντόρ (**Keddie, 1995, 146**). Έτσι, «στον βαθμό που νιώθουν αναγκασμένοι να ακολουθήσουν την ερμηνεία που δίνει η κυβέρνηση σχετικά με το Ισλάμ, αισθάνονται περιορισμένοι» (**Ibid.**).

Οι Baluchis

Οι Baluchis κατοίκησαν στις επαρχίες του Baluchistan και του Sistan στο νοτιοανατολικό Ιράν, καθώς και στις επαρχίες του Pakistan και του Afghanistan (**EPW, 1993, 76**), περιοχή γνωστή για την μεγάλη ξηρασία της και, επίσης, μία από τις πιο απομακρυσμένες και άγριες περιοχές της γης (**Keddie, 1995, 140**. **Minority Rights Group, Report No. 48, 1981, 3**). Αν και η μεγάλη πλειοψηφία των Baluchis είναι σουνίτες Μουσουλμάνοι της Σχολής των Hanafi, από τον δέκατο έκτο αιώνα, μερικοί είναι σιΐτες, κυρίως στην περιοχή Sistan (**Ibid. Keddie, 1995, 140**). Εθνικιστικές εξεγέρσεις των Baluchis υπήρχαν από την εποχή του Σάχη Mohammed Reza με την έναρξη, όμως της Ισλαμικής Επανάστασης, όταν η κυβέρνηση του Ayatollah Khomeini διόρισε έναν μη-Baluchi Σιΐτη Μουσουλμάνο για κυβερνήτη του Baluchistan-Sistan (**Minority Rights Group, Μάρτιος 1981, 13**), οι Baluchis διαμαρτυρήθηκαν επειδή «διοικούνταν από την μειονότητα Σιΐτων Sistan και άρχισαν εξεγέρσεις που συνεχίζονται ακόμη και σήμερα» (**Keddie, 140**). Τον Δεκέμβριο του 1979, η αγανάκτηση των Baluchi ξέσπασε και τρεις μέρες συγκρούσεων κατά των Φρουρών της Επανάστασης είχε ως αποτέλεσμα 11 άνθρωποι να χάσουν την ζωή τους και να τραυματιστούν 20 (**Minority Rights Group, 1981.13**). Έκτοτε, Διεθνείς Συμβουλευτικοί Οργανισμοί για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ανέφεραν σποραδικές συγκρούσεις στην συγκεκριμένη περιοχή, συγκρούσεις οι οποίες σύμφωνα με επίσημες ανακοινώσεις αποδίδονται σε «μία μάχη ενάντια στα ναρκωτικά» (**Documentation Réfugiés 15-28 Μαρτίου 1994**). Το 1993, ως μέρος των προσπαθειών τους να εμποδίσουν τις δραστηριότητες των «παραστρατιωτικών οργανώσεων στην (περιοχή) Sistan-Baluchistan», οι Ιρανικές αρχές συμφώνησαν με το Pakistan να ενισχύσουν τα κοινά τους σύνορα στο Baluchistan, με σκοπό να εμποδίσουν την κυκλοφορία ναρκωτικών ουσιών δια μέσου των συνόρων, πράξη για την οποία πίστευαν πως ήταν το κύριο εισόδημα των στρατιωτών Baluchi (**Middle East International, 24 Ιουνίου 1994**). Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (11 Φεβρουαρίου 1997), ένας από τους πολιτικούς κρατούμενους που είχαν καταδικαστεί σε θάνατο το 1995 ήταν και ο Bahman Rajabi. Πολιτικοί κρατούμενοι εκτελέστηκαν το 1995, μαζί και ο Assad Akhavan, μέλος του OIPF (**AI 1996, 181**).

Οι Κούρδοι

Οι Κούρδοι στο Ιράν υπολογίζονται περίπου στα πέντε εκατομμύρια (**Documentation Réfugiés, Μάρτιος του 1994**). Η κατάστασή τους δεν είναι καθόλου σταθερή (**Hushyar, 1992, 104-5**), και η βορειοδυτική περιοχή του Ιράν - όπου κατοικούν - βρίσκεται υπό τον έλεγχο της Ιρανικής κυβέρνησης, και οι συνθήκες διαβίωσης χαρακτηρίζονται στην καλύτερη περίπτωση ως πρωτόγονες (**AI, 7 Ιουλίου 1993**). Από τον Απρίλιο του 1993, οι Ιρανικές κυβερνητικές δυνάμεις επιχείρησαν αεροπορικές επιδρομές εναντίον Ιρανών Κούρδων, ακόμα και εναντίον αυτών που βρίσκονται στο Ιρακινό έδαφος (**Libération; 10 Μαΐου 1993**), ενώ οι Ιρακινές δυνάμεις έκαναν ένοπλες επιδρομές στην «προστατευόμενη ζώνη» στο Ιράκ, πάνω από την 36^η παράλληλο (**Libération; 14 Μαΐου 1993**). Σύμφωνα με τον Moustapha Hedjri, Γενικό Γραμματέα της κουρδικής Δημοκρατικής παράταξης του Ιράν (KDPI), βούληση της Ιρανικής κυβέρνησης ήταν να σπείρει την

διχόνοια ανάμεσα στους Κουρδικούς πληθυσμούς και των δύο χωρών, δημιουργώντας συγκρούσεις μεταξύ τους εμποδίζοντας έτσι την δημιουργία ενός πολιτικά αυτόνομου Κουρδιστάν (**Ibid.**). Σύμφωνα με έναν εκπρόσωπο του Ιρανικού Υπουργείου Εξωτερικών, οι επιδρομές αποτελούσαν μέρος της «αποφασιστικής» Ιρανικής αντίδρασης στις ένοπλες εισβολές από «ομάδες αντεπαναστατών» [οι οποίοι] έκαναν την ζωή επικίνδυνη για τους Ιρανούς που ζούσαν κοντά στα σύνορα Ιράν-Ιράκ, και κατά κύριο λόγο στον βορά» (**Reuters**, 8 Αυγούστου 1993). Νέες επιθέσεις από Ιρανικά μαχητικά αεροπλάνα αναφέρθηκαν τον Νοέμβριο του 1994, όταν ισχυρίστηκαν πως επιτέθηκαν στο Ιρανο-κουρδικό στρατόπεδο του Κοί Sajaq, που βρίσκεται βόρεια ακριβώς της 36^{ης} παραλλήλου, ή στην εναέρια απαγορευμένη ζώνη, που ορίστηκε από τους Συμμάχους στον πόλεμο του Κόλπου για την προστασία των Κούρδων του Ιράκ (**The Independent**, 10 Νοεμβρίου 1994). Κάποιες προσπάθειες που έγιναν έξω απ' τη χώρα από το KDPI με σκοπό να πετύχουν συμφωνία για Κουρδική αυτονομία με την Ιρανική κυβέρνηση, είχαν σαν αποτέλεσμα τη δολοφονία του πρώην ηγέτη της KDPI. Στις 18 Σεπτεμβρίου 1992, ο Κούρδος Ιρανός ηγέτης, ο κ. Sharafkindi, είχε πάει για να έχει μυστικές συνομιλίες με ιρανούς κυβερνητικούς αντιπροσώπους, σχετικά με θέματα αυτονομίας (**AP**, 19 Σεπτεμβρίου 1992). Μια παρόμοια προηγούμενη προσπάθεια το 1989 κατέληξε, επίσης, με την δολοφονία του τότε ηγέτη του KDPI, Abdue Rahman Qassemliou, στην Βιέννη (**AP** 19 Σεπτεμβρίου 1992). Σύμφωνα με την Διεθνή Αμνηστία, η κυβέρνηση του Ιράν συνέχιζε - και το 1994 - να δέχεται ένοπλες αντιδράσεις από το KDPI, και υποστηρικτές Κουρδικών Οργανώσεων, όπως το KDPI και την *Komala*, «Βρίσκονταν φυλακισμένοι για πολύ καιρό εξαιτίας «στημένων» δικών» (**AI**, 1995 Report, 163).

Οι Qashqais

Νομάδες που βρίσκονται στο κεντρικό και στο νοτιοανατολικό Ιράν, κοντά στο Shiraz. Αναφέρεται πως αριθμούν γύρω στις 400.000 (**Documentation Réfugiés**, Μάρτιος του 1994). Από φύση τους επαναστάτες ενάντια στην κεντρική εξουσία, και κυρίως κατά την διάρκεια της ηγεμονίας του Shah Reza Pahlavi από το 1960 ως το 1970, φέρονται ότι είχαν οικονομικό κέρδος από την Ισλαμική Επανάσταση και μερικοί, μάλιστα, επιλέχθηκαν σε πολιτικές και διοικητικές υποθέσεις σε τοπικό επίπεδο (**Ibid.**). Παρόλα αυτά, η ισλαμική ηγεμονία τους στέρησε κάθε παραδοσιακή πολιτιστική ενασχόληση και, από το 1991, τους επιβλήθηκαν μεγάλοι και βαρείς φόροι (**Ibid.**). Επίσης, ο νομαδικός τρόπος ζωής τους φαίνεται να αμφισβητείται από κάποιους ηγέτες του Ιράν (**Ibid.**). Σύμφωνα με έναν άλλον παρατηρητή, υπάρχουν εσωτερικές διαμάχες μεταξύ των νέων Quashqais, μερικοί από τους οποίους λέγεται πως στρατεύθηκαν με την «αριστερίζουσα μειονότητα *Fedayan* και με τους παραδοσιακούς ηγέτες, τους Khan, και με τους συμμάχους τους (**Keddie**, 1995, 145). Οι διαχωρισμοί αντικατοπτρίζουν τα διάφορα κοινωνικά στρώματα μέσα στη φυλή, ξεκινώντας από τους εύπορους και καταλήγοντας στους πιο φτωχούς (**Ibid.**).

Οι Τουρκομάνοι

Σπάνια βρίσκει κανείς πληροφορίες για τους Τουρκομάνους στο Ιράν. Πρόκειται για μία από τις μικρότερες φυλές Σούνι στα σύνορα· γνωστή για τις λεηλασίες και την αιχμαλωσία των σιϊτών τον δέκατο ένατο αιώνα. Η νομαδική ζωή τους χάρισε, προφανώς, μεγάλη πολιτική αυτονομία (**Keddie**, 1995, 139). Η γή τους λέγεται πως είναι ιδανική για την ανάπτυξη της γεωργίας και - κατά την περίοδο της ηγεμονίας του Σάχη Mohammed Reza - κάποιοι τουρκομάνοι πλούτισαν με την καλλιέργεια βαμβακιού (**Ibid.**). Η επανάσταση του 1979 λέγεται πως προκάλεσε ανησυχίες πάνω σε θέματα οικονομίας και διακρίσεων με την επικυριαρχία των Σιϊτών και από τότε, «αρκετές ένοπλες επιθέσεις... συχνά συνδεδεμένες με κάποιες προσπάθειες αγροτών να κερδίσουν γη ήταν μάταιες... [με πολλούς] δυσανεστημένους με την ασυμβίβαστη κυβέρνηση των Σιϊτών» (**Ibid.**).

4.4. Η κατάσταση των θρησκευτικών μειονοτήτων

Τα άρθρα 12, 13 και 14 του Συντάγματος ορίζουν την επίσημη θρησκεία της χώρας, τις αναγνωρισμένες θρησκευτικές μειονότητες, καθώς και τη μεταχείριση των μη-μουσουλμάνων: Το άρθρο 12 ορίζει το Ισλάμ και την *Twelver Ja'fari* ως την επίσημη θρησκεία του Ιράν και υπαγορεύει πλήρη σεβασμό και για τις άλλες ισλαμικές Σχολές, συμπεριλαμβανομένων και των: *Hanafi, Shafi'i, Maliki, Hanbali* και *Zaydi*. Το άρθρο 13 αναγνωρίζει τις Ζωροαστρικές, εβραϊκές και χριστιανικές θρησκευτικές μειονότητες, που σύμφωνα με το νόμο είναι ελεύθερες να τελούν τις δικές τους τελετές και ιεροτελεστίες και να δρουν σύμφωνα με τους δικούς τους θρησκευτικούς κανόνες στα προσωπικά θέματα και στη θρησκευτική εκπαίδευση. Το άρθρο 14 απαιτεί το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μη-μουσουλμάνων, εφόσον φυσικά δεν εμπλέκονται σε συνωμοσία ή σε ενέργειες εναντίον του Ισλάμ και της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν.

Επιπροσθέτως, το άρθρο 64 του Συντάγματος αναφέρεται στην εκπροσώπηση μέσα στη Βουλή (*Majlis*) θρησκευτικών μειονοτήτων ως εξής:

«Οι Ζωροάστρες και οι Εβραίοι έχουν ο καθένας από έναν εκπρόσωπο, οι Ασσύριοι και οι Χαλδαίοι Χριστιανοί έχουν μαζί και οι δύο έναν εκπρόσωπο, ... [και] ... [σε] περίπτωση αυξήσεως του πληθυσμού κάθε μειονότητας κάθε δέκα χρόνια, αποκτούν ακόμα έναν εκπρόσωπο για κάθε επιπλέον εκατόν πενήντα χιλιάδες [150.000] κατοίκους.

Παρόλα αυτά, η αποστασία ή μεταστροφή απ' την Ισλαμική σε άλλη θρησκεία δεν αναγνωρίζονται από το ισλαμικό δίκαιο. Όπως εξηγήθηκε από τον Ayatollah Khomeini, υπάρχουν δύο τύποι αποστατών: οι «εσωτερικοί» αποστάτες και οι «εθνικιστές» αποστάτες. Ένας «εσωτερικός» αποστάτης (αυτός που οι γονείς του ήτανε μουσουλμάνοι και οι οποίοι ασπάστηκαν το Ισλάμ, όμως, αργότερα το εγκατέλειψαν), αν είναι άνδρας καταδικάζεται σε εκτέλεση και εάν είναι γυναίκα και καταδικαστεί σε ισόβια κάθειρξη, θα ελευθερωθεί εφόσον μετανοήσει. Ένας «εθνικιστής» αποστάτης (αυτός που ασπάζεται το Ισλάμ από άλλη θρησκεία και που μετά ξαναγυρίζει στην παλιά του θρησκεία), πρέπει να μετανοήσει και αν αρνηθεί να μετανοήσει θα εκτελεστεί (***A Clarification of Questions***, 1984, 428-9). Ένα άρθρο μιας ιρανικής εφημερίδας πάνω σ' αυτό το θέμα, απέδωσε το παρακάτω κείμενο στον Imam Sadegh, όπως εκφωνήθηκε από τον Ayatollah Mohammad Gilani, μουσουλμάνο δικαστή του Κεντρικού Ισλαμικού Επαναστατικού Δικαστηρίου:

*[Ο] μουσουλμάνος που απαρνιέται τη θρησκεία του Ισλάμ και το προφητικό μήνυμα του Προφήτη του Ισλάμ, μπορεί να είναι στόχος ακόμα και επίθεσης κατά της ζωής του και από τη μέρα της αποστασίας του η γυναίκα του πρέπει να απομακρυνθεί από αυτόν και να τον χωρίσει. Δεν της επιτρέπεται να κοιμηθεί ξανά μαζί του και η περιουσία του θα πρέπει να μοιραστεί στους κληρονόμους του και η γυναίκα του θα πρέπει να τηρήσει το *uddeh* του θανάτου (να τηρήσει την περίοδο που απαιτείται ωσάν να επήλθε διαζύγιο ή θάνατος του συζύγου της). Εναπόκειται στον Ιμάμη να διατάξει το θάνατό του και να του δώσει την ευκαιρία να μετανοήσει (***International Iran Times***, 31 Δεκεμβρίου 1982).*

Οι πιο σημαντικές περιπτώσεις αποστασίας είναι αυτές που συμβαίνουν όταν από το Ισλάμ προσηλυτίζονται στο Χριστιανισμό και έχει αναφερθεί ένας αριθμός περιπτώσεων, κυρίως προσηλυτισμένων αποστατών, π.χ. προσηλυτισμένοι που άρχισαν να κηρύσσουν το Χριστιανισμό είναι πιθανόν να εκτελεστούν, όπως στην περίπτωση του Ευαγγελιστή ηγέτη της εκκλησίας του Mehdi Dibaj, του Επισκόπου Haik Hovsepian Mehr, και του Reverend Tatavous Mikaelian, αναφέρεται ότι όλοι τους φονεύθηκαν μεταξύ 1993 και 1994 (***IHT***, 2 Αυγούστου 1994· ***MEI***, 22 Ιουλίου 1994, ***AI*** Μάϊος 1995).

Ο ειδικός απεσταλμένος στην αναφορά του για το 1997, ανέφερε ότι « γνωστοποιήθηκε η εξαφάνιση του Hojatolislam Sheikh Faadhel Faadheli από το σπίτι του στο Quom στις αρχές του Σε-

πτέμβρη του 1996. Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο η καλύτερη εκτίμηση είναι πως 17 κληρικοί βρίσκονται υπό κράτηση στη φυλακή (UNHCR, 11 Φεβρουαρίου 1997, 8).

Baha'is

Οι Baha'is, που αριθμούν περίπου 150.000 με 300.000, δεν είναι ανάμεσα στις προστατευόμενες θρησκευτικές μειονότητες στο Ιράν. Λέγεται πως προέρχονται από μία ομάδα, η οποία αποσχίστηκε από το Ισλάμ το 1840 και η θέση του διεθνούς επιτελείου τους στο Ισραήλ, παρά την επίσημη ουδέτερη θέση τους στην Αραβο-ισραηλινή διενεξη, τους καθιστά ύποπτους στις αρχές (Keddie, 1995, 150). Οι Baha'is δεν έχουν δικαιώματα ως ιρανοί πολίτες, κάποιιοι μάλιστα ισχυρίζονται πως τους συμβούλεψαν να απαρνηθούν την πίστη τους προκειμένου «να αποκαταστήσουν τα δικαιώματά τους ως πολίτες και να βάλουν τέλος στις δυσκολίες στις οποίες ζουν» (Minority Rights Group 1992, 1). Ενώ το αντί-Baha'ί φρόνημα υπήρξε πολύ δυνατό στο Ιράν, λέγεται πως αυξήθηκε από το 1979, έχοντας ως αποτέλεσμα να λάβουν χώρα περίπου 200 εκτελέσεις αρχηγών του μέχρι το 1985, να δημευθούν, να λεηλατηθούν και να αποτελέσουν στόχο εμπρηστικών ενεργειών οι περιουσίες τους (WDM, 1990, 181). Στην έκθεσή του για το 1997, ο Ειδικός Απεσταλμένος ανέφερε ότι συνέχιζε να λαμβάνει αναφορές για περιπτώσεις σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Baha'is στο Ιράν, καθώς και αναφορές περιπτώσεων διάκρισης εναντίον της συγκεκριμένης θρησκευτικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης και της αυθαίρετης φυλάκισης, απαγόρευσης εισόδου στα Πανεπιστήμια, απολύσεων από την εργασία και δημεύσεων των περιουσιών (Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, 11 Φεβρουαρίου 1997, 11). Επίσης, σε αντίθεση με τα άρθρα 28 και 43 του Συντάγματος που αναγνωρίζουν σε όλους τους ιρανοί πολίτες το δικαίωμα οικονομικής και επαγγελματικής καταξίωσης ώστε να απολαμβάνουν ευπρεπή ζωή, αναφέρεται ότι σε πολλούς Baha'is δεν αναγνωρίστηκε το δικαίωμα σε σύνταξη, σε άδειες εργασίας, σε επιδόματα ανεργίας, καθώς και σε επαγγελματικές και εμπορικές άδειες (Minority Rights Group, 1992, 2). Ορισμένοι Baha'is που απολύθηκαν από τις δουλειές τους στο δημόσιο τομέα, υποχρεώθηκαν να επιστρέψουν τους μισθούς και τις συντάξεις που έπαιρναν ενώ δούλευαν και στους αγρότες Baha'is συνεχίζεται να απαγορεύεται η είσοδος σε συνεταιρισμούς κι' αυτό τους αφαιρεί, συνεπώς, το μοναδικό τους δικαίωμα να έχουν πίστωση, σπορά, λιπάσματα και εντομοκτόνα (UNCHR, 16 Ιανουαρίου 1995, 22). Τον Μάιο του 1995 δύο Baha'is, οι Bihnam Mithaqi και Kayvan Kahlajabadi, που είχαν συλληφθεί το 1989 και κρατήθηκαν χωρίς καμία κατηγορία ή δίκη μέχρι το 1993, οπότε ένα ισλαμικό επαναστατικό δικαστήριο στην Τεχεράνη τους καταδίκασε σε θάνατο, εξακολουθούσαν να βρίσκονται υπό κράτηση σε άγνωστη περιοχή (AI, Μάιος του 1995).

Χριστιανοί

Οι χριστιανοί είναι μία θρησκευτική μειονότητα, που προστατεύεται από το άρθρο 13 του Συντάγματος· το άρθρο 64 αναφέρεται στην αντιπροσώπευση των Ασσυρίων και των Χαλδαίων χριστιανών στη Βουλή (Majlis). Παρόλα αυτά στην ετήσια έκθεση γεγονότων του 1994, το Human Rights Watch αναφέρει ότι «Η Κυβέρνηση εξαπέλυσε σκληρή εκστρατεία ενάντια στη μικρή χριστιανική μειονότητα. Εκκλησίες έκλεισαν, πολλοί νέοι Χριστιανοί - αρκετοί από τους οποίους αλλαξοπίστησαν από το Ισλάμ - φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν, κυρίως στο Gorgan και στο Kermanshah» (World Report 1995). Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ δήλωσε ότι «οι Χριστιανικές ... μειονότητες υποφέρουν από ποικίλες μορφές επίσημης διάκρισης κυρίως στο χώρο εργασίας, εκπαίδευσης και στα δημόσια καταλύματα ... [και ότι] ... οι μουσουλμάνοι που ασπάζονται το Χριστιανισμό υποφέρουν επίσης από προβλήματα διακρίσεων» (1995 Country Report). Σύμφωνα με το Middle East Concern, πρακτικές διακρίσεων κατά των Χριστιανών συμπερι-

λαμβάνουν και ενέργειες όπως (1) η υποβίβαση κάποιων χριστιανών νεοσύλλεκτων εκ μέρους της στρατιωτικής Θρησκευτικής Μονάδας Ελέγχου για το λόγο ότι «κανένας μουσουλμάνος δεν επιτρέπεται να χαιρετά στρατιωτικά Χριστιανό ... [και] ... κανένας Χριστιανός δεν επιτρέπεται να βρίσκεται στη θέση εκείνη από την οποία θα μπορεί να έχει πρόσβαση σε εμπιστευτικές πληροφορίες» ή (2) σε ομιλίες ισλαμιστών κληρικών, όπως η ομιλία του Ayatollah Ahmed Jannafi στις 2 Δεκεμβρίου 1994 που μεταδόθηκε από το ραδιόφωνο της Τεχεράνης και η οποία περιέγραφε το Χριστιανισμό ως «ελλιπή σε θρησκευτική και θεϊκή πνευματικότητα... και ως ένα ξερό και άχρηστο κίνημα ... ένα άψυχο σώμα» (**Middle East Concern**, 1995). Αυτοί οι οποίοι ασπάζονται το Χριστιανισμό είναι πιθανόν να υποφέρουν από παρενόχλησεις και/ή εκτέλεση. Υπήρχαν κάποιες αναφορές για απειλές και βασανιστήρια γνωστών ανθρώπων που ασπάστηκαν τον Χριστιανισμό και η εκτέλεση για λόγους αποστασίας αρκετών κληρικών έχει εκτενώς αναφερθεί στο διεθνή τύπο. Τον Αύγουστο του 1994, η εφημερίδα **International Herald Tribune** αρθρογραφώντας για την αυξημένη παρενόχληση των Χριστιανών στο Ιράν, ανέφερε πως οι αρμένιοι Χριστιανοί υπέφεραν λιγότερο, επειδή μετέφεραν τις υπηρεσίες τους στην Αρμενία και έτσι απέφυγαν να αναμειχθούν με «καμιά δωδεκαριά ευαγγελικούς αιρετικούς που κήρυτταν στην περσική» (2 Αυγούστου 1994). Η ίδια πηγή αναφέρει πως η εκκλησία «Συνελεύσεις του Θεού», η οποία έχει 8.000 μέλη στο Ιράν και έχει το αρχηγείο της στο Springfield του Μισσούρι είναι η πιο δραστήρια εκκλησία από αυτές του ευαγγελικού κινήματος και αποτελεί τον κύριο στόχο για επέμβαση και εξάλειψή τους» (**Ibid.**). Σύμφωνα με τον Ειδικό Απεσταλμένο του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, στο Ιράν ο Υφυπουργός Εξωτερικών ο κ. Jarad Zarif, εξήγησε ότι «[θεωρούμε [ότι κάποιες από τις ευαγγελικές Χριστιανικές εκκλησίες] ότι είναι πολιτικές οργανώσεις. Άμα κάποιος θελήσει να ξεκινήσει μία πολιτική οργάνωση πρέπει να περάσει από τη διαδικασία έκδοσης άδειας, όπως στην περίπτωση των μουσουλμάνων» (**Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**, 16 Ιανουαρίου 1995, 11). Τον Μάιο του 1995, η **Διεθνής Αμνηστία** ανέφερε ότι «τους τελευταίους 18 μήνες, τέσσερις επιφανείς ηγέτες θρησκευτικών μειονοτικών οργανώσεων - τρεις Χριστιανοί και ένας σουνίτης μουσουλμάνος - βρέθηκαν νεκροί κάτω από ύποπτες συνθήκες» (**AI**, Μάιος 1995). Το **Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ** πρόσθεσε ότι η Κυβέρνηση του Ιράν «απέτυχε να παράσχει ικανοποιητική προστασία στους τρεις ευαγγελιστές Χριστιανούς ηγέτες που δολοφονήθηκαν το 1994» που είχαν κατηγορηθεί για προσηλυτισμό μουσουλμάνων (1995, Country Report). Ποικίλες πηγές ανέφεραν ότι τα θύματα προέρχονταν από την Εκκλησία «Συνελεύσεις του Θεού» του Mehdi Dibaj, που ύστερα από φυλάκιση εννέα χρόνων, καταδικάστηκε σε θάνατο για αποστασία, τον αρχηγό του Ευαγγελικού Συμβουλίου Κληρικών στο Ιράν, επίσκοπο Haik Hovseripian Mehr που κι' αυτός αλλαξοπίστησε από το Ισλάμ, «πολέμησε αδυσώπητα για την αποφυλάκιση του κ. Dinvaj «καθώς κι ένας επιφανής πρεσβυτεριανός Υπουργός, ο Reverend Tatavous Mikaelian, ο οποίος διαδέχτηκε τον Επίσκοπο Hovseripian στη θέση του ηγέτη του Ευαγγελικού Συμβουλίου (**IHT**, 2 Αυγούστου 1994· **Middle East International**, 22 Ιουλίου 1994. **AI**, Μάιος του 1995). Τα γεγονότα αυτά έχουν «βυθίσει τα 300.000 μέλη της δυναμικής χριστιανικής κοινότητας του Ιράν σε μεγάλο φόβο» και, όπως αναφέρει μία αρμενική πηγή «για πρώτη φορά από ην Ισλαμική Επανάσταση, η Χριστιανική κοινότητα έχει σοβαρές ανησυχίες και πολλοί σκέφτονται σοβαρά να μεταναστεύσουν» (**Middle East International**, 22 Ιουλίου 1994). Σύμφωνα με την **Iranian Christians International**, η Οργάνωση συνεχίζει να λαμβάνει αναφορές για ανθρώπους που ασπάστηκαν τον Χριστιανισμό στο Ιράν και, οι οποίοι είναι θύματα παρενόχλησης ή απειλών, ακόμα και όταν έχουν εγκαταλείψει τη χώρα (Σεπτέμβριος του 1995).

Εβραίοι

Οι Εβραίοι είναι μία από τις αναγνωρισμένες θρησκευτικές μειονότητες στο Ιράν (**Keddie**, 1991, 149). Επειδή κάποιοι εβραίοι σε ηγετικές θέσεις εκτελέστηκαν μετά την Επανάσταση του

1979, η άποψη του λαού γι αυτούς φαίνεται να είναι στενά συνυφασμένη με τους δεσμούς που αυτοί έχουν με το Ισραήλ (**Ibid.**). Για παράδειγμα, στις 25 Φεβρουαρίου 1994 ένας 77χρονος ο Feyzollah Mechubad, που βρισκόταν στη φυλακή από το 1992, εκτελέστηκε με την κατηγορία της κατασκοπείας υπέρ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ισραήλ (**AI**, 1995 Report, 7). Οι κατηγορίες βασίστηκαν σε τηλεφωνικές συνομιλίες που είχε με συγγενείς του και στις δύο χώρες (**Ibid.**). Χιλιάδες εβραίοι μπορούσαν να εγκαταλείψουν το Ιράν κατά τη διάρκεια και έπειτα από την επανάσταση, ενώ εκείνοι που δεν είχαν τα μέσα να φύγουν χαρακτηρίστηκαν ως δειλοί (**Ibid.**). Εκτιμάται ότι υπάρχουν περί τους 30.000 με 40.000 εβραίους που μένουν ακόμη στο Ιράν και, όπως αναφέρεται στο Σύνταγμα, εκπροσωπούνται στο Κοινοβούλιο από έναν αντιπρόσωπο (**The Jerusalem Report**, 9 Μαρτίου 1995). Ο αντιπρόσωπός τους, Kuros Keivani, διευκρίνισε ότι δεν υπάρχουν ορθόδοξοι εβραίοι στο Ιράν και οι οποιοδήποτε περιορισμοί ιρανών για να ταξιδέψουν στο Ισραήλ εξαρτώνται «από τα πολιτικά δρώμενα στο Ιράν κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο» (**Ibid.**). Ο Σιονισμός, εντούτοις, θεωρείται «έγκλημα που τιμωρείται με θάνατο» (**Minority Rights Group**, Νοέμβριος 1987, 7).

Sabeans (Mandaeans)

Γνωστοί, επίσης, και με την ονομασία Mandeans και «χριστιανοί του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή», οι ιρανοί Sabeans συμπεριλαμβάνονται ανάμεσα στις αναγνωρισμένες θρησκευτικές μειονότητες (**Keddie**, 150). Βρίσκονται κυρίως στο Khuzistan, κοντά στα ιρακινά σύνορα και εργάζονται στη γεωργία και στα πολύτιμα μέταλλα (η τελευταία εργασία απορρίφθηκε από τους μουσουλμάνους για θρησκευτικούς λόγους). Αναφέρεται ότι «ούτε πολυπληθείς [είναι] αλλά ούτε και πολιτικά σημαντικοί» (**Ibid.**). Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον C. Chaqueri της **Ιρανικής Εγκυκλοπαίδειας**, «μέλη της θρησκείας Mondean, γνωστοί επίσης ως Sabeans υπόκεινται απάνθρωπη μεταχείριση και διακρίσεις εκ μέρους των ιρανικών αρχών, επειδή χαρακτηρίζονται ως ανεπιθύμητοι» (τηλεφωνική συνέντευξη, 23 Ιανουαρίου 1995).

Σουνίτες μουσουλμάνοι

Οι σουνίτες μουσουλμάνοι του Ιράν βρίσκονται κυρίως, ανάμεσα «στους τουρκομάνους και στους Baluchis, περισσότερο στους Κούρδους και μερικώς στους άραβες» (**Keddie**, 1995, 147). Αποτελούν περίπου 5% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (**Documentation Réfugiés**, 15/28 Μαρτίου 1994). Αναφέρθηκε ότι τον Αύγουστο του 1992, ύστερα από διαδηλώσεις στην πόλη του Shiraz, ένας ηγέτης των Σουνιτών από την επαρχία των Fars συνελήφθη με κατηγορίες για κατασκοπεία υπέρ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ιράκ, καθώς και για μοιχεία και εκτελέστηκε (**Ibid.**). Πιο πρόσφατα, οι εντάσεις μεταξύ των Σουνιτών και των Σιϊτών μουσουλμάνων, οξύνθηκαν εξαιτίας της καταστροφής ενός Τζαμιού των Σουνιτών στη Mashad· υποστηρίζεται ότι η ενέργεια αυτή «είχε σκηνοθετηθεί για να πυροδοτήσει αιρετικό μίσος μεταξύ του Khorasan και του Baluchistan» (**Mideast Mirror**, 11 Φεβρουαρίου 1994).

Ζωροάστρες

Οι Ζωροάστρες του Ιράν, συμπεριλαμβανομένων και των νοτιοασιατών Ζωροαστρών (Parsis), είναι μία μικρή κοινότητα μερικών χιλιάδων ατόμων, που βρίσκονται συγκεντρωμένοι στις νότιες πόλεις της Yazd και της Kerman (**Keddie**, 149-150). Ενώ δεν υπάρχουν επίσημες αναφορές «για ειδικές περιπτώσεις διωγμών» εναντίον της συγκεκριμένης ομάδας (**Ibid.**) στην έκθεσή του τον Ιανουάριο του 1993 για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Ιράν, ο Ειδικός Απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών στο Ιράν αναφέρθηκε στην κατάσταση των Ζωροαστρών :

«[Κ]άποιες ιρανικές εφημερίδες κατηγόρησαν την κοινότητα των Ζωροαστρών στο Ιράν για το κατ' επανάληψη φαινόμενο προσηλυτισμού που διενεργούσαν σε ιρανούς μουσουλμάνους, εκτός Ιράν και τους προειδοποιούσαν για τις πολιτικές συνέπειες. Αναφέρθηκε επίσης ότι οι Ζωροάστρες στο Ιράν φοβόνταν ότι η παραμικρή πληροφορία για τα προβλήματά τους και οι αναφερόμενοι περιορισμοί θα δημιουργούσαν περισσότερα εμπόδια και έτσι, οι Αρχές θα θεωρούσαν ότι δημιουργούν εχθρική πολιτική απέναντί τους» (E/CN, 4/1993/41, 28 Ιανουαρίου 1993).

Η **Contemporary Religions** σημειώνει ότι «κατά παράδοση, οι Ζωροάστρες δεν δέχονται προσηλυτισμένους και ευνοούν τη σύναψη γάμων μεταξύ συγγενών ... [και]... δεν προσηλυτίζουν» (1992, 385).

4.5. Η κατάσταση των γυναικών

Ενώ οι ιρανές γυναίκες είχαν μεγάλη συμμετοχή στην Επανάσταση του 1979, την οποία πολλοί είδαν ως ευκαιρία για να απελευθερωθούν από ξένες δυτικές ιδέες που τους είχαν επιβληθεί για την φύση της γυναίκας και για να αποκτήσουν πάλι την ταυτότητά τους, το νέο Ισλαμικό καθεστώς από το πρότυπο της μουσουλμάνας γυναίκας ως ηρωίδα - πολεμίστριας ξαναγύρισε στο πρότυπο της υπάκουης γυναίκας και μητέρας (**Tohidi**, 1991, 256-57· **Nashat**, 1983,211). Ενώ το άρθρο 20 του Συντάγματος ορίζει ότι «όλοι (οι άνθρωποι) ανεξαρτήτως φύλου είναι ίσοι απέναντι στην προστασία που παρέχει ο νόμος και ότι απολαμβάνουν όλα τα ανθρώπινα, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα με τις αντίστοιχες συνέπειες των ισλαμικών κανόνων», το άρθρο 21 ορίζει ότι «η Κυβέρνηση εγγυάται το σεβασμό όλων των δικαιωμάτων της γυναίκας... και δημιουργεί μία ευνοϊκή ατμόσφαιρα, που εξυψώνει τη γυναικεία προσωπικότητα και αποκαθιστά τα υλικά και πνευματικά τους δικαιώματα». Όπως σημειώνει ένας παρατηρητής:

«Οι εκλεκτοί των κληρικών στο Ιράν - σκληροπυρηνικοί και πραγματιστές - θεωρούν τις γυναίκες ως μία σημαντική κοινωνική δύναμη. Οι σκληροπυρηνικοί κληρικοί συνηγόρησαν για εξαιρετικά περιοριστικά μέτρα στο όνομα της ισλαμικής καθαρότητας, ενώ οι πιο πραγματιστές κληρικοί υποστήριξαν μετριοπαθέστερους νόμους, προγράμματα και νέους θεσμούς. Η υπεροχή των ριζοσπαστικών δυνάμεων κατά τη διάρκεια των πρώτων φάσεων της επανάστασης του 1979 είχε μία εξαιρετικά βλαβερή συνέπεια στη ζωή των γυναικών. Οι πραγματικές τάσεις που καταγράφηκαν αρχικά το 1985, αυξήθηκαν σημαντικά μετά το θάνατο του *Ayatollah Ruhollah Khomeini* το 1989, δημιουργώντας ένα κλίμα επιδεκτικό αλλαγών σε θέματα που αφορούσαν τις γυναίκες. Πολλές εξτρεμιστικές πολιτικές των πρώτων ετών ανατράπηκαν, ενώ άλλες συνυπάρχουν με κάποιες πιο μετριοπαθείς θέσεις, πυροδοτώντας αντιθέσεις σε λόγια και σε γεγονότα στην Ισλαμική Δημοκρατία» (**Ramazani**, 1993).

Επιτεύγματα στο πεδίο της εκπαίδευσης περιλαμβάνουν την ενδυνάμωση της ιεραρχικής θέσης των γυναικών της αστικής και αγροτικής τάξης, την αύξηση του αριθμού των γυναικών φοιτητριών και την αύξηση του αριθμού τους στους τομείς της μάθησης (**UNICEF**, Φεβρουάριος 1993· **BBC**, 13 Μαρτίου 1995· **Ramazani**, 1993, **IRNA**, 28 Νοεμβρίου 1993). Υπάρχουν επίσης διάφοροι περιορισμοί που εφαρμόζονται στις ανύπανδρες και στις παντρεμένες γυναίκες: οι ανύπαντρες γυναίκες δεν μπορούν να αποδεχθούν υποτροφίες για σπουδές στο εξωτερικό (**L' Actualité**; 15 Μαΐου 1993) και οι παντρεμένες γυναίκες, ενώ τους επιτρέπεται να παρακολουθούν μαθήματα σε νυχτερινά σχολεία (**Najmabadi**, 3 Νοεμβρίου 1993), δεν τους επιτρέπεται να παρακολουθήσουν δημόσια βοηθητικά σχολεία (**Tohidi**, 1991, 253).

Στα θέματα εργασίας, το δικαίωμα των γυναικών στην εργασία επιβεβαιώθηκε από τον *Ayatollah Yazdi*, ο οποίος σημείωσε εντούτοις, ότι «σε περίπτωση έλλειψης από το προγραμμαίο

συμβόλαιο της ρήτρας για το δικαίωμα της γυναίκας να εργάζεται εκτός σπιτιού ή να συνεχίζει τις σπουδές της, ο σύζυγός της έχει το δικαίωμα να της αρνηθεί αυτά τα πλεονεκτήματα» (MEW, Report 1994, 289). Παρόλα αυτά, η επιλογή απασχόλησης εξαρτάται από τη βούληση του συζύγου της, ο οποίος καθορίζει επίσης, πώς αυτή θα εργασθεί (L' Actualité, 15 Μαΐου 1993, 43· Rhodie, 1989, 381). Αυτός είναι δυνατόν να απαγορεύσει στη γυναίκα του να εργασθεί, εάν θεωρήσει ότι η επιλογή της για εργασία είναι αντίθετη προς τα ενδιαφέροντα της οικογένειας παρόλο που θα πρέπει αυτό να το αποδείξει ενώπιον του Ειδικού Αστικού Δικαστηρίου (Afkhani and Friedl, 1993, 5).

Μία από τις περισσότερο διαφημισθείσες συνέπειες που η Ισλαμική επανάσταση επέφερε στις γυναίκες είναι η επιβολή του *Hijab*: Τον Μάρτιο του 1979 ο Ayatollah Khomeini συμβούλεψε αρχικά τις γυναίκες να φορούν το πέπλο (τσαντόρ) (Afshar 1989, 44 Chafiq 1991, 126), αφού μία ακάλυπτη γυναίκα θεωρείτο ότι αντιπροσώπευε τις αρνητικές δυτικές επιρροές αξιών στον ατόχθονα πολιτισμό (Moghadam, 1993, 88). Το 1980 ο ενδυματολογικός κώδικας κατέστη υποχρεωτικός και απαιτείτο να αξιώνεται σε όλα τα δημόσια μέρη ανεξαρτήτως από τη θρησκεία ή την ιθαγένεια της γυναίκας (Moghadam, 1993, 175· Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, 1994 Report, 1178). Τα μαλλιά των γυναικών πρέπει να καλύπτονται εντελώς και τα πρόσωπά τους να είναι αμακιγιάριστα (Rhodie, 1989, 379). Ανυπακοή στον ενδυματολογικό κώδικα τιμωρείται είτε με προφορική επίπληξη, πρόστιμο, ή με 74 μαστιγώματα ή με φυλάκιση από ένα μήνα μέχρι ένα χρόνο (League of Iranian Women, Ιούνιος 1993, 25· Rhodie, 1989, 379· UNHCR, 28 Ιανουαρίου 1993). Σύμφωνα με την Κοινοβουλευτική Ομάδα Ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ηνωμένου Βασιλείου, η επιβολή του *Hijab*, κόστισε σε σχεδόν 100.000 γυναίκες τη δουλειά τους επειδή αντιτίθεντο στο νέο νόμο, με περίπου 40.000 δασκάλες να έχουν απολυθεί για το λόγο ότι ήταν «άχρηστες» (Αύγουστος 1995).

Μετά μία προσωρινή ηρεμία, ο εξαναγκασμός του *Hijab* αναφέρεται ότι επανήλθε δριμύτερος το 1993, όταν εκτιμήθηκε ότι 800 με 5.000 γυναίκες συνελήφθησαν και ανακρίθηκαν, ενώ σε μερικές περιπτώσεις μαστιγώθηκαν (Afkhani, 3 Νοεμβρίου 1993. Hoodfar, 4 Νοεμβρίου 1993). Αναφέρθηκε ότι οι συλλήψεις έγιναν από την Αστυνομία Ηθών, τους Φρουρούς της Επανάστασης και τους *Baseej* (L' Actualité, 15 Μαΐου 1993· The Economist, 22 Αυγούστου 1992· The Gazette, 9 Φεβρουαρίου 1993). Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε ότι το 1994 ορισμένες γυναίκες καταδικάστηκαν σε μαστίγωση επειδή Διεθνής παραβίασαν τον Κώδικα ένδυσης (Report 1995, 165). Άλλες πηγές παραθέτουν το παράδειγμα μιας 53χρονης γυναίκας της οποίας το κάλυμμα της κεφαλής γλίστρησε ενώ στοίβαζε στο αυτοκίνητό της τα ψώνια που είχε κάνει, γεγονός που οδήγησε στη σύλληψή της και στη φυλάκισή της, όπου η ίδια καθώς και πάνω από άλλες 100 γυναίκες, μεταξύ 15 και 62 ετών καταδικάστηκαν σε 80 μαστιγώσεις (The Ottawa Citizen, 8 Δεκεμβρίου 1994).

Βιβλιογραφία (βλέπε στην αγγλική έκδοση)

Παράρτημα - Στατιστικοί πίνακες (βλέπε στην αγγλική έκδοση)